

Veiligheid op Esprit: module leerlingenonderzoek

Amsterdam, 23 juni 1997

drs. E. van Dijk
drs. M. Geldorp
drs. M. van der Gugten

Deze module maakt onderdeel uit van het instrumentarium voor
projecten 'Veiligheid op School', dat door het ASVOS is ontwikkeld
in opdracht van de gemeente Amsterdam.

Veiligheid op Esprit: module leerlingenonderzoek

Amsterdam, 23 juni 1997

drs. E. van Dijk
drs. M. Geldorp
drs. M. van der Gugten

Deze module maakt onderdeel uit van het instrumentarium voor
projecten 'Veiligheid op School', dat door het ASVOS is ontwikkeld
in opdracht van de gemeente Amsterdam.

Het Amsterdams Samenwerkingsverband Veiligheid Op School (ASVOS)
wordt gevormd door:

- Arbodienst GG&GD
- Centrum voor Nascholing
- STEINMETZ Advies & Opleiding
- Van Dijk, Van Soomeren en Partners

Het ASVOS-loket is bereikbaar bij:

Arbodienst GG&GD
Nieuwe Achtergracht 100
Postbus 2027
1000 CA AMSTERDAM
telefoon: (020) 555 54 29
telefax: (020) 555 54 22

contactpersoon: de heer drs M.S.T.M. Weijers

Colofon:

- © Van Dijk, Van Soomeren en Partners, Amsterdam, 1996
auteurs: drs P.M. de Savornin Lohman en drs M. van der Gugten
opdrachtgever: gemeente Amsterdam, dienst SEC/Onderwijs

Auteursrecht:

Deze module is in samenwerking met het ASVOS ontwikkeld door Van Dijk, Van Soomeren en Partners B.V. te Amsterdam ten behoeve van projecten 'Veiligheid op School' in de VO/BVE-sector. Voor deze toepassing heeft de gemeente Amsterdam de licentierechten verkregen. Overname van gegevens of toepassing van de module buiten de gemeente Amsterdam is niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Van Dijk, Van Soomeren en Partners B.V.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Algemeen kader	7
1.2	Opzet en uitvoering	7
1.3	Leeswijzer	8
2	Steekproef	9
2.1	Algemene kenmerken steekproef	9
2.2	Achtergrondkenmerken steekproef	9
3	Daderschap	13
3.1	Vernieling/graffiti	13
3.2	Diefstal	14
3.3	Verbale agressie/geweld	15
3.4	Bedreiging	16
3.5	Fysieke agressie/geweld	17
3.6	Seksuele intimidatie	19
3.7	Illegale handel/heling	19
3.8	Conclusies	20
4	Slachtofferschap	23
4.1	Vernieling/graffiti	23
4.2	Diefstal	24
4.3	Verbale agressie/geweld	25
4.4	Bedreiging	26
4.5	Fysieke agressie/geweld	26
4.6	Seksuele intimidatie	27
4.7	Illegale handel/heling	28
4.8	Conclusies	29
5	Melding/opvang en schoolbinding	31
5.1	Melding en opvang daders	31
5.2	Melding en opvang slachtoffers	32
5.3	Schoolbinding	35
6	Veiligheid en aanpak	37
6.1	Veiligheid	37
6.2	Aanpak	38
7	Algemene conclusies	41
Bijlage 1	Esprit Scholengroep	45
Bijlage 2	Berlage	51
Bijlage 3	Marcanti	57
Bijlage 4	Mondriaan	63
Bijlage 5	NOVA	69
Bijlage 6	Schakelklassen	75

1 Inleiding

1.1 Algemeen kader

In het kader van het project 'Veiligheid op School' is op de scholengroep Esprit een leerlingenonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek verschaft de school een beeld over de veiligheidssituatie op school, zoals deze wordt ervaren door de leerlingen. Deze gegevens kunnen gebruikt worden bij het opstellen van een schoolveiligheidsplan. Bovendien kan een herhaling van dit onderzoek te zijner tijd inzicht geven in hoeverre het project 'Veiligheid op School' tot resultaten heeft geleid: zijn en voelen leerlingen zich in de toekomst veiliger in en rond de school. De resultaten van dit onderzoek staan in dit rapport.

Dit onderzoek past in een breed aanbod van standaardinstrumenten die het ASVOS in opdracht van de gemeente Amsterdam heeft ontwikkeld. Deze instrumenten kunnen op maat worden ingezet bij de projecten 'Veiligheid op School'. In de informatiebrochure 'Samen op weg naar een veilige school' worden doelstellingen en samenhang tussen de verschillende instrumenten/modules beschreven.

1.2 Opzet en uitvoering

In het kader van het leerlingenonderzoek is een vragenlijst ontwikkeld, die hoofdzakelijk gericht is op het in kaart brengen van de veiligheidssituatie op school. Leerlingen worden als dader, slachtoffer of omstander regelmatig geconfronteerd worden met allerlei vormen van normoverschrijdend gedrag. Hierbij kan het gaan om veel voorkomende zaken als pesten, schelden of vernielen, maar ook om veel ingrijpendere delicten als brandstichting, geweld of seksuele intimidatie.

Om inzicht te verkrijgen in de ervaringen en meningen van leerlingen is een *steekproef* van klassen getrokken die participeerden in dit onderzoek. De klassen zijn zodanig geselecteerd dat zowel betrouwbare uitspraken over de Esprit-scholengroep als geheel, als de aparte vestigingen kunnen worden gedaan. Bovendien is gestreefd naar een evenredige spreiding over de volgende achtergrondvariabelen: leeftijd, geslacht, afkomst, schoolrichting (brugklas, VWO, HAVO, MAVO, VBO en IVBO) en leerjaar.

De vragenlijsten zijn door de leerlingen in de klas ingevuld. Hierbij is de volgende standaardprocedure gehanteerd:

- de verantwoordelijke docent heeft een korte (standaard) toelichting voor de klas over het onderzoek gegeven;
- de vragenlijsten zijn uitgedeeld en individueel door de leerlingen ingevuld;
- bij problemen met het invullen heeft de docent een leerling individueel hulp geboden door een vraag uit te leggen;
- nadat een leerling klaar was met invullen, heeft hij/zij de ingevulde vragenlijst in de envelop gestopt, deze dichtgeplakt en aan de zijkant van de bank gelegd;
- nadat alle leerlingen klaar waren met invullen en alle vragenlijsten zijn opgehaald is de les vervolgd.

De omvang en samenstelling van de steekproef wordt in paragraaf 2.1 beschreven.

Na afronding van het onderzoek naar de veiligheid op Esprit is de ontwikkelde vragenlijst ook afgenomen bij de schakelklassen, om na te kunnen gaan in hoeverre de uitkomsten afwijken van de overige leerlingen van Esprit. De resultaten hiervan zijn opgenomen in bijlage 6. In het rapport worden de resultaten alleen genoemd wanneer zij significant afwijken van de resultaten van de reguliere klassen.

In dit rapport is voor alle vragen nagegaan of de vestigingen significant van elkaar verschillen in de resultaten. Waar dit het geval was, is in de betreffende tabel de vraag/rij gemarkeerd met een *. Het gehanteerde significantieniveau is 5% ($\alpha=0.05$). Significante verschillen voor de overige achtergrondkenmerken (leeftijd, geslacht, afkomst, schoolrichting en leerjaar) worden alleen genoemd wanneer zij relevant zijn.

1.3 Leeswijzer

De resultaten van dit onderzoek zijn ingedeeld in de volgende hoofdstukken. Na het inleidende hoofdstuk worden in het tweede hoofdstuk de steekproefkenmerken gepresenteerd. In het derde hoofdstuk worden daders en daden geanalyseerd. In het vierde hoofdstuk worden slachtoffers en slachtoffer-ervaringen geanalyseerd. In het vijfde hoofdstuk staat een analyse van de reacties van de school op daders en slachtoffers. Hierin staat ook de analyse van de mate waarin de leerlingen zich gebonden voelen aan de school. In het zesde hoofdstuk staat een analyse van situaties en plaatsen waarin leerlingen zich onveilig voelen en de delicten waar de school volgens hen iets aan zou moeten doen. In het laatste hoofdstuk wordt een resumé van de belangrijkste conclusies uit dit rapport gegeven.

In dit onderzoek zijn verschillende type delicten geanalyseerd. Omdat de soorten delicten sterk uiteenlopen zijn de resultaten ingedeeld in zeven hoofdgroepen van delicten, namelijk vernieling/graffiti, stelen, verbale agressie/geweld, bedreiging, fysieke agressie/geweld, seksuele intimidatie en illegale handel/heling. Om de overzichtelijkheid te bewaren worden de resultaten zowel per hoofdgroep als per subgroep besproken. Bovendien zijn alle resultaten zowel voor de Esprit scholengroep als totaal, als voor de verschillende vestigingen berekend. Daar waar het de overzichtelijkheid en de hoofdlijnen van het rapport ten goede kwam, zijn resultaten opgenomen in de bijlage. De bijlagen zijn ingedeeld naar vestiging en niet naar onderwerp (zoals de hoofdstukken). De resultaten van het onderzoek bij de leerlingen uit de schakelklassen is in zijn geheel opgenomen in bijlage 6. In het rapport worden de resultaten alleen genoemd wanneer zij significant afwijken van de resultaten van de reguliere klassen.

2 Steekproef

2.1 Algemene kenmerken steekproef

Voor dit onderzoek is een steekproef uit de leerlingen-populatie van de Esprit-scholengroep getrokken volgens de richtlijnen uit module 3 van het ASVOS-project. De steekproef is zo getrokken dat er ook ten aanzien van de vier vestigingen - Berlage, Marcanti, Mondriaan en NOVA - betrouwbare uitspraken kunnen worden gedaan.

De verdeling over de vestigingen in de steekproef wijkt significant af van de verdeling in de totale populatie. Om die reden is de steekproef zodanig gecorrigeerd door weging, dat de vestigingen in de totaalcijfers voor de Esprit-scholengroep naar rato vertegenwoordigd zijn. De weging is dus alleen bij de berekening van de totaalresultaten relevant, de aantallen per vestiging zijn ongewogen meegenomen in dit onderzoek. Door de weging wijkt de optelsom van de resultaten per vestiging af van het totaalresultaat. Hieronder staat in tabel 2.1 hoe de gewogen en ongewogen steekproeven zich verhouden tot de volledige schoolpopulatie.

Tabel 2.1 Aantal leerlingen op de scholen en in de steekproef (in aantallen en procenten)

		Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
aantal/percentage	abs	740	687	567	1406	3.400
leerlingen op school (populatie)	%	22	20	17	41	100
aantal/percentage	abs	167	192	154	234	747
leerlingen in steekproef	%	22	26	21	31	100
aantal/percentage	abs	163	151	125	309	748
leerlingen in steekproef na weging	%	22	20	17	41	100

2.2 Achtergrondkenmerken steekproef

In onderstaande tabellen worden enkele achtergrondgegevens van de groep respondenten weergegeven. Het betreft gegevens over respectievelijk leeftijd, geslacht, afkomst, schooltype en leerjaar. In dit onderzoek is tevens nagegaan of er verschillen optreden die verklaard kunnen worden vanuit deze achtergrondvariabelen. Wanneer dit het geval is wordt dit in het rapport aangegeven.

Tabel 2.2 Steekproef uitgesplitst naar leeftijd (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
11 jaar	-	-	1	-	-
12 jaar	4	3	7	2	3
13 jaar	9	14	17	9	11
14 jaar	17	22	22	22	21
15 jaar	23	22	16	18	20
16 jaar	17	20	14	17	17
17 jaar	11	15	16	15	14
18 jaar	11	4	5	12	9
19 jaar of ouder	7	1	3	6	5

De leeftijd van de respondenten loopt van 11 tot 19 jaar. De meesten zitten in de leeftijdscategorie 13-17 jaar (84%), waarbij het aantal leerlingen per leeftijd varieert tussen de 12 en de 21 procent.

Tabel 2.3 Steekproef uitgesplitst naar geslacht (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Jongens	53	52	46	65	57
Meisjes	47	48	54	35	43

Het aantal jongens in de totale steekproef bedraagt 57%, het aantal meisjes 43%. Binnen de verschillende vestigingen is de verdeling ook min of meer gelijk. Alleen NOVA wijkt hierin significant af van de overige vestigingen.

Tabel 2.4 Steekproef uitgesplitst naar afkomst (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Autochtonen	1	3	3	6	4
Allochtonen	99	97	97	94	96

Conform de landelijke afspraken zijn leerlingen gedefinieerd als allochtoon als de leerling zelf of één van de ouders buiten Nederland is geboren. Uit de resultaten blijkt dat 96% van de leerlingen op de scholen allochtoon is. Per vestiging is dit min of meer gelijk.

In de totale steekproef zijn de meeste allochtonen van Marokkaanse afkomst (43%). Daarna volgen Turkse (19%) en Surinaamse (13%) leerlingen. Er zijn wel enige verschillen tussen de vestigingen. Deze gegevens staan hieronder.

Tabel 2.5 Steekproef uitgesplitst naar allochtone afkomst (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Marokko	31	52	58	38	43
Turkije	24	17	20	17	19
Suriname	9	17	12	14	13
Nederlandse Antillen/ Aruba	1	3	3	2	2
Anders	35	12	8	29	23

De afkomst van leerlingen buiten de genoemde landen is zeer divers. De meeste leerlingen uit deze categorie 'anders' komen uit voormalig Joegoslavië en Pakistan.

Tabel 2.6 Steekproef uitgesplitst naar schooltype (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Brugklas	10	15	17	1	8
VWO	17	-	22	1	8
HAVO	16	8	16	-	8
MAVO	29	28	44	3	21
VBO	-	14	-	85	38
IVBO	-	-	-	6	3
Anders	29	35	1	4	15

De meeste respondenten zitten op de MAVO en het VBO (59%). Voor de afzonderlijke Esprit-vestigingen wisselen de verhoudingen echter, ook omdat per vestiging verschillende schoolrichtingen worden verzorgd. Omdat er een verband kan zijn tussen schooltype en normoverschrijdend gedrag, kan dit verschillen tussen vestigingen verklaren. In de rapportage wordt hier waar relevant aan gerefereerd.

Tabel 2.7 Steekproef uitgesplitst naar leerjaar (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
1e leerjaar	11	17	20	19	17
2e leerjaar	33	21	24	23	25
3e leerjaar	30	23	19	34	28
4e leerjaar	12	18	27	24	21
5e leerjaar	13	21	9	-	9
6e leerjaar	-	-	2	-	1

De meeste respondenten zitten in de eerste 4 leerjaren (90%). Dit is logisch omdat maar enkele van de onderzochte opleidingen langer dan 4 jaar duren (HAVO/VWO). Bovendien zijn dit niet de opleidingen met de meeste respondenten (zie tabel schooltype).

Handwritten notes in the left margin, including a list of items and a small table.

1	2	3
4	5	6
7	8	9
10	11	12
13	14	15
16	17	18
19	20	21
22	23	24
25	26	27
28	29	30
31	32	33
34	35	36
37	38	39
40	41	42
43	44	45
46	47	48
49	50	51
52	53	54
55	56	57
58	59	60
61	62	63
64	65	66
67	68	69
70	71	72
73	74	75
76	77	78
79	80	81
82	83	84
85	86	87
88	89	90
91	92	93
94	95	96
97	98	99
100	101	102

3 Daderschap

In dit onderzoek is gevraagd hoe vaak leerlingen zich schuldig maakten aan één of meer vormen van normoverschrijdende gedrag op of rond school. De resultaten staan in onderstaande tabel.

Tabel 3.1 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan één of meer normoverschrijdende gedragingen (in procenten).

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Percentage daders	61	63	69	58	62

Uit de resultaten blijkt dat de ongeveer tweederde van de leerlingen zich het afgelopen jaar schuldig hebben gemaakt aan één of meer normoverschrijdende gedragingen. De vestigingen verschillen hierin niet significant.

In de onderstaande paragrafen wordt voor elke hoofdgroep (vernieling/graffiti, stelen, verbale agressie/geweld, bedreiging, fysieke agressie/geweld, seksuele intimidatie en illegale handel/heling) weergegeven hoeveel leerlingen zich aan normoverschrijdend gedrag op dit gebied schuldig hebben gemaakt.

Overigens bleek dat relatief veel leerlingen (17%) de vragen naar het type delict dat zij hebben gepleegd niet hebben ingevuld. Onduidelijk is of zij dit deden omdat zij nooit dader zijn geweest, omdat zij onvoldoende gemotiveerd waren om de vragenlijst in te vullen of omdat zij niet bekend wilden maken dader te zijn geweest. Na bestudering van de cases moet het meest aannemelijk worden geacht dat deze leerlingen de vraag oversloegen omdat zij geen dader zijn. In de tabellen is het percentage daders daarom gerelateerd aan de gehele steekproef, inclusief de niet-invullers. Voor de interpretatie moet er hierdoor wel rekening mee worden gehouden dat de percentages het *minimale* aantal leerlingen betreffen dat een delict gepleegd heeft. Een geflatteerd beeld van de werkelijkheid kan niet worden uitgesloten.

3.1 Vernieling/graffiti

In de tabel 3.2 staat het aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig heeft gemaakt aan diverse vormen van vernieling. In de tabel daaronder wordt voor deze groep daders aangegeven hoe vaak zij zich hier het afgelopen jaar aan schuldig hebben gemaakt.

Tabel 3.2 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan *vernieling/graffiti* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Vernieling/graffiti	36	43	50	36	40
iets vernielen in of aan het schoolgebouw	7	8	8	11	9
iets inkrassen op een deur, meubels, enzovoorts	29	30	39	22	28*
met spuitbus of viltstift het schoolgebouw bekladden (muren, deuren, enzovoorts)	8	6	8	8	8
een brand of fakkie stoken in of bij de school	-	3	4	1	2*
iets vernielen van een andere leerling	10	15	17	14	14
iets vernielen van iemand die op school werkt	4	3	4	3	3

Tabel 3.3 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *vernieling/graffiti* schuldig maakten (in procenten)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iets vernielen in of aan het schoolgebouw	76	14	-	11
iets inkrassen op een deur, meubels, enzovoorts	64	19	6	12
met spuitbus of viltstift het schoolgebouw bekladden (muren, deuren, enzovoorts)	57	29	7	7
een brand of fakkie stoken in of bij de school	57	14	14	14
iets vernielen van een andere leerling	80	9	5	6
iets vernielen van iemand die op school werkt	75	13	4	8

In totaal heeft ongeveer 40 % van de leerlingen zich in het afgelopen jaar schuldig gemaakt aan vernieling graffiti. Ruim een kwart van de leerlingen heeft zich het afgelopen jaar schuldig gemaakt aan het inkrassen van deuren en meubels. Ook vernielden zij betrekkelijk vaak iets van een medeleerling. Op Mondriaan worden vaker dan op de andere scholen inkrassen gemaakt, op NOVA juist minder. Op het Mondriaan en het Marcanti wordt significant vaker brand gesticht. De meeste ouders pleegden vernielingen incidenteel. Niettemin is er duidelijk een groep ouders die regelmatig tot zeer vaak vernielingen pleegt.

3.2 Diefstal

In tabel 3.4 staat het aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig heeft gemaakt aan diverse vormen van diefstal. In de tabel daaronder wordt voor deze groep ouders aangegeven hoe vaak zij zich hier het afgelopen jaar aan schuldig hebben gemaakt.

Tabel 3.4 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan *diefstal* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Stelen	7	12	9	13	11
een fiets of bromfiets stelen	4	6	3	5	4
geld/spullen stelen van een andere leerling	1	3	5	4	3
geld/spullen stelen van iemand die op school werkt	-	2	3	2	2
geld of spullen stelen die van de school zijn	5	7	4	6	6

Tabel 3.5 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *stelen* schuldig maakten (in procenten)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een fiets of bromfiets stelen	61	18	6	15
geld/spullen stelen van een andere leerling	74	13	4	9
geld/spullen stelen van iemand die op school werkt	69	15	-	15
geld of spullen stelen die van de school zijn	78	10	5	7

Een klein deel van de leerlingen maken zich schuldig aan diefstal (11%). Bovendien hebben zij geen duidelijke voorkeur: leerlingen stelen net zo vaak fietsen/brommers, als geld/spullen. Ook lijkt het erop dat er vrijwel net zo vaak van medeleerlingen, als van de school en van schoolpersoneel wordt gestolen. Diefstal wordt vooral incidenteel gepleegd.

3.3 Verbale agressie/geweld

In tabel 3.6 staat het aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig heeft gemaakt aan diverse vormen van verbale agressie/geweld. In de tabel daaronder wordt voor deze groep ouders aangegeven hoe vaak zij zich hier het afgelopen jaar aan schuldig hebben gemaakt.

Tabel 3.6 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan *agressie/geweld* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Verbale agressie/geweld	45	48	51	37	43
pesten/treiteren van een andere leerling	38	40	41	30	36
pesten/treiteren van een leraar/lerares	23	18	27	18	21
discriminerende opmerkingen maken over iemands huidskleur, cultuur of godsdienst	9	10	12	10	10
een andere leerling lastigvallen/opdringerig zijn	14	17	12	14	14

Tabel 3.7 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *verbale agressie/geweld* schuldig maakten (in procenten)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
pesten/treiteren van een andere leerling	57	20	3	19
pesten/treiteren van een leraar/lerares	50	19	6	24
discriminerende opmerkingen maken over iemands huidskleur, cultuur of godsdienst	63	20	3	15
een andere leerling lastigvallen/opdringerig zijn	70	15	3	12

Relatief veel leerlingen maken zich schuldig aan verbale agressie (43%). De agressie richt zich het meest op medeleerlingen, maar ook leraren/leraresen zijn vaak het slachtoffer. Verder valt het hoge aantal discriminerende opmerkingen op. Allochtonen discrimineren onderling blijkbaar ook veel. Opvallend veel ouders maken zich *of* incidenteel *of* juist heel regelmatig schuldig aan pesten en treiteren. Leraren en leraressen worden met ongeveer dezelfde regelmaat getreiterd als medeleerlingen.

3.4 Bedreiging

In tabel 3.8 staat het aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig heeft gemaakt aan diverse vormen van bedreiging. In de tabel daaronder wordt voor deze groep ouders aangegeven hoe vaak zij zich hier het afgelopen jaar aan schuldig hebben gemaakt.

Tabel 3.8 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan *bedreiging* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Bedreiging	16	22	15	23	20
iets van een andere leerling afpakken door te dreigen met geweld	3	3	5	2	3
een wapen meenemen naar school (mes, knuppel, enzovoorts)	14	21	12	22	18*
een andere leerling bedreigen met een wapen	2	2	3	3	3
iemand die op school werkt bedreigen met een wapen	1	1	1	1	1

Tabel 3.9 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *(be)dreiging* schuldig maakten (in procenten)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iets van een andere leerling afpakken door te dreigen met geweld	68	14	-	18
een wapen meenemen naar school (mes, knuppel, enzovoorts)	44	16	7	34
een andere leerling bedreigen met een wapen	35	25	5	35
iemand die op school werkt bedreigen met een wapen	50	-	17	33

Eén op de vijf leerlingen heeft zich het afgelopen jaar schuldig gemaakt aan bedreiging. Veel leerlingen nemen een wapen mee naar school, een aantal zelfs zeer regelmatig. Bovendien nemen leerlingen van NOVA en Marcanti significant vaker een wapen mee dan leerlingen van de andere vestigingen. Het aantal leerlingen dat daadwerkelijk gebruik maakt van wapens door mensen te bedreigen is weliswaar veel lager, maar niettemin zorgelijk. Ook hier maken opvallend veel ouders zich hier *of* incidenteel *of* juist heel regelmatig schuldig aan bedreiging.

3.5 Fysieke agressie/geweld

In tabel 3.10 staat het aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig heeft gemaakt aan diverse vormen van fysieke agressie/geweld. In de tabel daaronder wordt voor deze groep ouders aangegeven hoe vaak zij zich hier het afgelopen jaar aan schuldig hebben gemaakt.

Tabel 3.10 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan *fysieke agressie/geweld* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Fysieke agressie/geweld	30	42	34	41	38
een andere leerling slaan of schoppen	25	40	28	33	31*
iemand die op school werkt slaan of schoppen	-	1	2	2	1
meedoen aan een vechtpartij	15	16	16	26	20*
een andere leerling verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte (schooltas, stoelpoot, enzovoorts)	2	4	4	6	4
iemand die op school werkt verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte	-	-	1	1	1

Tabel 3.11 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *fysieke agressie/geweld* schuldig maakten (in procenten)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een andere leerling slaan of schoppen	64	20	5	11
iemand die op school werkt slaan of schoppen	50	30	-	20
meedoen aan een vechtpartij	57	21	8	14
een andere leerling verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte (schooltas, stoelpoot, enzovoorts)	58	29	3	10
iemand die op school werkt verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte	80	-	-	20

Fysieke agressie komt op alle scholen veel voor: meer dan eenderde deel van de leerlingen heeft zich hier het afgelopen jaar wel eens schuldig aan gemaakt (38%). Overigens komen de meeste vechtpartijen neer op gevechten met de blote vuist, wapens worden minder vaak ingezet. Daarbij komt het slaan/schoppen van medeleerlingen vaker op het Marcanti voor en vechtpartijen vaker op het NOVA. Schoolmedewerkers zijn over het algemeen minder vaak het slachtoffer dan medeleerlingen.

De meeste ouders plegen fysiek geweld incidenteel. Toch is er ook een groep ouders die vaker tot zelfs zeer regelmatig ernstige fysieke geweldadigheden pleegt. Ouders maken zich hier blijkbaar of incidenteel of juist heel regelmatig aan schuldig. Bovendien zijn er enkele leerlingen die zeer regelmatig schoolpersoneel lastig vallen.

3.6 Seksuele intimidatie

In tabel 3.12 staat het aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig heeft gemaakt aan diverse vormen van seksuele intimidatie. In de tabel daaronder wordt voor deze groep ouders aangegeven hoe vaak zij zich hier het afgelopen jaar aan schuldig hebben gemaakt.

Tabel 3.12 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan *seksuele intimidatie* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Seksuele intimidatie	13	14	12	12	13
vervelende seksuele opmerkingen maken tegen een andere leerling	11	14	10	9	11
een andere leerling tegen zijn of haar zin aanraken of betasten (seksueel)	3	4	4	6	4

Tabel 3.13 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *seksuele intimidatie* (in procenten)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
vervelende seksuele opmerkingen maken tegen een andere leerling	57	21	4	19
een andere leerling tegen zijn of haar zin aanraken of betasten (seksueel)	52	10	16	23

Seksuele intimidatie komt relatief vaak voor, gemiddeld eentiende van de leerlingen maakte zich hier het afgelopen jaar schuldig aan. Meestal blijft het beperkt tot opmerkingen, maar een aantal leerlingen geeft aan zich (ook) schuldig te maken aan seksuele betasting. Jongens maken zich hier significant vaker schuldig aan dan meisjes.

Wederom tekent zich hier een groep nootore ouders af, naast de ouders die incidenteel seksuele intimidatie plegen. De weinige ouders die zich schuldig maakten aan seksuele betasting deden dit in bijna de helft van de gevallen vaker dan vijf keer het afgelopen jaar.

3.7 Illegale handel/heling

In tabel 3.14 staat het aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig heeft gemaakt aan diverse vormen van illegale handel. In de tabel daaronder wordt voor deze groep ouders aangegeven hoe vaak zij zich hier het afgelopen jaar aan schuldig hebben gemaakt.

Tabel 3.14 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan *illegale handel/heling* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Illegale handel/heling	3	5	4	3	4
verkopen van drugs aan andere leerling(en)	2	1	2	2	2
verkopen van gestolen spullen aan andere leerling(en)	2	4	5	3	4

Tabel 3.15 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *illegale handel/heling* schuldig maakten (in procenten)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
verkopen van drugs aan andere leerling(en)	25	17	17	42
verkopen van gestolen spullen aan andere leerling(en)	41	22	11	26

Een minderheid van de leerlingen maakte zich het afgelopen jaar schuldig aan de verkoop van drugs en gestolen goederen. Wanneer dit laatste wordt gerelateerd aan het aantal leerlingen dat steelt, lijkt stelen voornamelijk te worden aangewend voor eigen gebruik of voor verkoop aan afnemers buiten de school. Uit het aantal keren dat ouders het delict pleegden valt op te maken dat het hier om een harde kern gaat, die overtredingen zeer regelmatig maakt. Het is duidelijk niet een delict waar leerlingen snel toe overgaan.

Onderzocht is of er significante verschillen zijn voor leerlingen met verschillende etnische achtergronden. Dit bleek alleen het geval voor handel in gestolen goederen. Leerlingen van autochtone afkomst geven aan zich hier iets vaker aan schuldig te maken dan leerlingen van allochtone afkomst.

3.8 Conclusies

De zes delicten waaraan leerlingen zich het afgelopen jaar het meest schuldig maakten zijn achtereenvolgens:

- het pesten/treiteren van medeleerlingen (36%);
- het slaan en/of schoppen van medeleerlingen (31%);
- het inkrassen van deuren, meubels, enzovoorts (28%);
- het pesten/treiteren van docenten (21%);
- het meedoen aan vechtpartijtjes (20%);
- het meenemen van wapens (18%).

Het aantal plegers van fysiek geweld in diverse vormen is opvallend, evenals het feit dat bijna een vijfde van de leerlingen wapens mee naar school neemt. Stelen komt relatief veel minder voor dan vernieling en geweld. Bovendien lijken verbaal en fysiek geweld zich vooral op medeleerlingen te richten. Een minderheid van de leerlingen maakt zich schuldig aan de verkoop van drugs en gestolen goederen, zij het wel regelmatig.

De verschillende vestigingen verschillen niet significant ten aanzien van het aantal delictplegers en de hoofdgroepen van delicten die worden gepleegd. Wel zijn er in de deelvormen enige verschillen. Zo worden op het Mondriaan meer inkrassingen op deuren en meubels gemaakt. Leerlingen van het NOVA en Marcanti nemen vaker wapens mee. Op deze scholen wordt ook vaker gevochten dan op de andere vestigingen.

Voor een aantal delicten geldt dat veel daders zich hier of incidenteel of juist heel regelmatig aan schuldig maken. Zo nam 60% van de daders af en toe een wapen mee naar school, 7% 6 tot 10 keer en maar liefst 34% zeer regelmatig. Hetzelfde patroon geldt voor het verkopen van drugs, het plegen van vernielingen aan schoolgebouw en -meubilair en de meeste delicten in de hoofdgroepen vernieling/graffiti, diefstal, verbale agressie/geweld, bedreiging, fysieke agressie/geweld en seksuele intimidatie. Vergrijpen die vooral incidenteel voorkomen zijn bepaalde vormen van vernieling, zoals het vernielen van bezit van medeleerlingen en schoolwerknemers.

Verder is leerlingen gevraagd wat het ergste vergrijp was waar zij zich het afgelopen jaar aan schuldig hebben gemaakt. De antwoorden zijn divers. De meeste vallen onder reeds genoemde categorieën, zoals het pesten of gewelddadig optreden tegen medeleerlingen en het plegen van vernielingen. Dit kan wel heel extreem zijn. Zo gaf een leerling aan een medeleerlinge in het toilet te hebben opgesloten tot zij bereid was intiem met hem te zijn. Ook hadden leerlingen op iemand geschoten of iemand doodgeslagen. Enkele leerlingen noemden juist relatief onschuldige vergrijpen, zoals het stelen van een appel van de groenteboer, tegen een meisje zeggen dat hij/zij verliefd is en het stelen van een snoepje. Andere vergrijpen die door de leerlingen niet genoemd werden, zijn spijbelen, blowen, spieken en aan de brandspuit zitten.

Voor de meeste delicten geldt dat deze significant vaker door jongens dan door meisjes worden gepleegd. Een uitzondering hierop vormen het plegen van vernielingen en diefstal: deze worden door beide groepen ongeveer even vaak gepleegd.

Allochtonen verschillen onderling en ten opzichte autochtonen nauwelijks in het type daden dat zij plegen. Alleen maken Antillianen zich significant vaker schuldig aan verbale agressie (80% van de Antillianen versus 40-54% van de rest van de groepen). Ook maken autochtonen zich vaker schuldig aan illegale handel (12% autochtonen versus 0-7% van de rest van de groepen).

Tussen de verschillende schoolrichtingen zijn nauwelijks significante verschillen. Alleen op het HAVO/VWO maken leerlingen zich minder vaak schuldig aan bedreiging dan op de andere schooltypen. In de brugklas komt bedreiging het minst voor.

Opvallend genoeg was er nauwelijks samenhang met de leeftijd van de leerlingen: oudere leerlingen maken zich ongeveer net zo vaak schuldig aan normoverschrijding als jongere leerlingen.

Voor de hoofdgroepen is nagegaan of leerlingen uit schakelklassen zich hier vaker of juist minder vaak aan schuldig maken dan andere Esprit-leerlingen. Uit de resultaten blijkt dat geen van de verschillen significant zijn. Dat wil zeggen dat leerlingen uit schakelklassen zich niet significant minder vaak aan normoverschrijdend gedrag schuldig maken dan de andere leerlingen van Esprit (zie bijlage 6).

Handwritten notes in the left margin, including the word "Veiligheid" and other illegible text.

4 Slachtofferschap

In dit onderzoek is leerlingen ook gevraagd hoe vaak ze zelf op en rond de school slachtoffer zijn geweest van normoverschrijdend gedrag, door andere leerlingen of door personeelsleden van de school. De resultaten van het afgelopen jaar staan in onderstaande tabel.

Tabel 4.1 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van één of meer delicten (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
percentage slachtoffers	48	51	53	60	54

Uit de resultaten blijkt dat ruim de helft van alle leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer was van één of meer delicten. De vestigingen verschilden hierin niet significant.

Van welke delicten leerlingen slachtoffer werden staat in de navolgende paragrafen. De delicten waarvan leerlingen slachtoffers waren zijn wederom ingedeeld in de zeven hoofdgroepen vernieling/graffiti, stelen, verbale agressie/geweld, bedreiging, fysieke agressie/geweld, seksuele intimidatie en illegale handel/heling. Ook hier zijn de percentages gerelateerd aan de gehele steekproef om dezelfde redenen als bij de analyse van het daderschap. Daarom geldt hier ook de waarschuwing dat de percentages beschouwd moeten worden als het *minimale* aantal slachtoffers van een delict op de ESPRIT-scholengroep.

4.1 Vernieling/graffiti

In tabel 4.2 staat het aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van vernieling. In de tabel daarna wordt voor deze groep slachtoffers aangegeven hoe vaak zij hier het afgelopen jaar slachtoffer van zijn geweest.

Tabel 4.2 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van vernieling/graffiti (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Vernieling/graffiti	14	23	16	29	22*
er zijn spullen van mij vernield	14	23	16	29	22*

Tabel 4.3 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *vernieling* (in procenten)

	in de laatste 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
	71	16	7	7

De mate waarin spullen van de leerlingen worden vernield is groot. Gemiddeld een vijfde van de leerlingen geeft aan hier slachtoffer van te zijn geweest. De omvang loopt per vestiging significant uiteen: op het NOVA en Marcanti zijn leerlingen hiervan vaker het slachtoffer dan op Berlage en Mondriaan. Bovendien blijft het in veel gevallen niet beperkt tot een eenmalige gebeurtenis.

4.2 Diefstal

In tabel 4.4 staat het aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van vormen van diefstal. In de tabel daaronder wordt voor deze groep slachtoffers aangegeven hoe vaak zij hier het afgelopen jaar slachtoffer van zijn geweest.

Tabel 4.4 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van *diefstal* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Stelen	25	35	26	34	31
er is een fiets of bromfiets van mij gestolen	7	10	8	10	9
er zijn spullen of geld van mij gestolen	21	31	21	32	27*

Tabel 4.5 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *stelen* (in procenten)

	gedurende de laatste 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
er is een fiets of bromfiets van mij gestolen	77	15	2	6
er zijn spullen of geld van mij gestolen	77	16	3	5

Spullen en geld worden veel vaker van leerlingen gestolen dan fietsen en bromfietsen. Op het Berlage en Mondriaan komt diefstal significant minder vaak voor dan op de andere vestigingen. Van de slachtoffers geeft een redelijk aantal wel aan vaker tot regelmatig bestolen te zijn.

4.3 Verbale agressie/geweld

In tabel 4.6 staat het aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van diverse vormen van verbale agressie/geweld. In de tabel daar- onder wordt voor deze groep slachtoffers aangegeven hoe vaak zij hier het afgelopen jaar slachtoffer van zijn geweest.

Tabel 4.6 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van *verbale agressie/geweld* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Verbale agressie/geweld	33	29	30	36	33
ik werd gepest/getreiterd door andere leerling(en) of iemand die op school werkt	19	12	21	15	16
een andere leerling maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	15	14	12	16	15
iemand die op school werkt maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	7	10	5	12	9
een andere leerling viel mij lastig/deed opdringerig	7	8	8	16	11 *
iemand die op school werkt viel mij lastig/deed opdringerig	4	3	1	3	3

Tabel 4.7 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *verbale agressie/geweld* schuldig maakten (in procenten)

	gedurende de laatste 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik werd gepest/getreiterd door andere leerling(en) of door iemand die op school werkt	53	17	8	23
een andere leerling maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	51	20	10	20
iemand die op school werkt maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	73	14	2	12
een andere leerling viel mij lastig/deed opdringerig	70	13	8	9
iemand die op school werkt viel mij lastig/deed opdringerig	77	18	-	5

Verbale agressie in verschillende uitingsvormen komt vaak voor. Daarbij is een bepaalde groep leerlingen veel vaker het slachtoffer van verbaal geweld dan een andere groep, die vooral incidentele aanvaringen meldt. Dit wijst op

het beeld van een in de verdrukking verkerende groep leerlingen, die doorlopend op allerlei manieren wordt lastig gevallen. Het lastig vallen van leerlingen komt op het NOVA overigens significant vaker voor dan op de andere vestigingen. Verder worden leerlingen vaker dan wellicht verwacht gediscrimineerd door het schoolpersoneel.

4.4 Bedreiging

In tabel 4.8 staat het aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van vormen van bedreiging. In de tabel daarna wordt voor deze groep slachtoffers aangegeven hoe vaak zij hier het afgelopen jaar slachtoffer van zijn geweest.

Tabel 4.8 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van *bedreiging* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
(Be)dreiging	2	5	4	5	4
ik moest spullen of geld geven omdat iemand mij dreigde met geweld	-	2	1	3	2
ik ben bedreigd met een wapen	2	4	3	3	3

Tabel 4.9 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *(be)dreiging* (in procenten)

	gedurende de laatste 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik moest spullen of geld geven omdat iemand mij dreigde met geweld	1	1	-	-
ik ben bedreigd met een wapen	3	1	-	-

Bedreiging komt minder vaak voor dan andere vormen van normoverschrijdend gedrag. Gezien de ernst van dit soort delicten is het aantal slachtoffers toch opmerkelijk te noemen: 4% is het afgelopen jaar minstens één keer bedreigd.

4.5 Fysieke agressie/geweld

In tabel 4.10 staat het aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van vormen van fysieke agressie/geweld. In de tabel daarna wordt voor deze groep slachtoffers aangegeven hoe vaak zij hier het afgelopen jaar slachtoffer van zijn geweest.

Tabel 4.10 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van fysieke agressie/geweld (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Fysieke agressie/geweld	6	14	9	13	11
ik ben geslagen of geschopt	6	13	5	12	10*
iemand heeft mij verwond met een wapen	1	1	4	1	1*

Tabel 4.11 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *fysieke agressie/geweld* (in procenten)

	gedurende de laatste 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik ben geslagen/geschopt	62	21	10	7
iemand heeft mij verwond met een wapen	73	27	-	-

Ongeveer een op de tien leerlingen is wel eens geslagen of geschopt. Op NOVA en Marcanti zijn leerlingen significant vaker het slachtoffer van fysiek geweld dan op de andere vestigingen.

4.6 Seksuele intimidatie

In de onderstaande tabel staat het aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van diverse vormen van seksuele intimidatie. In de tabel daaronder wordt voor deze groep slachtoffers aangegeven hoe vaak zij hier het afgelopen jaar slachtoffer van zijn geweest.

Tabel 4.12 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van *seksuele intimidatie* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Seksuele intimidatie	8	6	11	13	10
een andere leerling maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	5	5	8	9	7
iemand die op school werkt maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	1	2	2	2	2
een andere leerling raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	2	2	3	6	4*
iemand die op school werkt raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	1	-	2	2	1

Tabel 4.13 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *seksuele intimidatie* (in procenten)

	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een andere leerling maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	62	17	6	15
iemand die op school werkt maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	69	15	-	15
een andere leerling raakte me aan/betastte me tegen mijn zin	63	11	7	19
iemand die op school werkt raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	50	-	-	50

Eentiende van de leerlingen geeft aan het afgelopen jaar het slachtoffer te zijn geweest van seksuele intimidatie. Nagegaan is of meisjes significant vaker het slachtoffer zijn dan jongens. Dit bleek inderdaad het geval: het afgelopen jaar was 7% van de jongens en 14% van de meisjes slachtoffer van seksuele intimidatie. Meestal gebeurde dit door medeleerlingen, maar ook schoolpersoneel maakte zich hier schuldig aan. Het verschil tussen het aantal slachtoffers van opmerkingen en het aantal leerlingen dat betast is, is betrekkelijk klein. Verder blijkt dat leerlingen van NOVA vaker op een seksuele manier worden lastig gevallen dan leerlingen van de andere vestigingen.

4.7 Illegale handel/heling

In de onderstaande tabel staat het aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van diverse vormen van illegale handel/heling. In de tabel daaronder wordt voor deze groep slachtoffers aangegeven hoe vaak zij hier het afgelopen jaar slachtoffer van zijn geweest.

Tabel 4.14 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van *illegale handel* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
illegale handel	10	13	17	22	17
iemand wilde aan mij drugs verkopen	5	5	7	11	8*
iemand wilde aan mij gestolen spullen verkopen	9	12	16	18	15*

Tabel 4.15 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *illegale handel/heling* (in procenten)

	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iemand wilde aan mij drugs verkopen	37	28	9	26
iemand wilde aan mij gestolen spullen verkopen	50	21	9	21

Ongeveer eenzesde van de leerlingen geeft aan het slachtoffer te zijn geweest van illegale handel. Met name gestolen goederen worden veel aangeboden. Het aanbieden van drugs komt op NOVA significant vaker voor dan op de andere vestigingen. Handel in gestolen goederen komt op NOVA het meest en op Berlage het minst voor.

Blijkbaar worden drugs en gestolen goederen meestal *of* incidenteel *of* zeer regelmatig aangeboden. Wanneer leerlingen hier regelmatig het slachtoffer van zijn, kan dat komen omdat zij eerder een succesvolle afzetmarkt voor de illegale handel bleken te zijn. Onderzocht is of er significante verschillen zijn voor leerlingen met verschillende etnische achtergronden. Dit bleek alleen het geval voor handel in drugs. Ongeveer eenderde van de leerlingen van autochtone afkomst geeft aan hiervan het slachtoffer te zijn geweest, terwijl dit voor leerlingen van allochtone afkomst tussen de 0% en de 9% is.

4.8 Conclusies

De top vijf van vergripen waaronder de meeste slachtoffers vielen ziet er als volgt uit:

- spullen/geld gestolen (27%);
- spullen vernield (22%);
- gepest/getreiterd door medeleerlingen (16%);
- gestolen spullen aangeboden krijgen (15%);
- discriminerende opmerkingen (15%).

Als deze tabel wordt vergeleken met het aantal leerlingen dat dader is van eenzelfde vergrijp, treden voor een aantal delicten discrepanties op. Zo geeft 27% van de leerlingen aan dat er het afgelopen jaar geld/spullen van hem/haar zijn gestolen, terwijl slechts 3 procent van de leerlingen aangeeft dit wel eens te hebben gedaan. Eenzelfde discrepantie treedt op bij bijvoorbeeld het aantal leerlingen waarvan spullen zijn vernield en het aantal leerlingen dat drugs of gestolen spullen (als koopwaar) kreeg aangeboden. Dit bevestigt het beeld dat al in hoofdstuk 2 ontstond, namelijk dat er twee type daders zijn: een grote groep leerlingen die incidenteel overtredingen maakt en een kleine groep leerlingen die dit juist heel regelmatig doet en dus veel slachtoffers maakt. Een andere mogelijkheid is dat sommige leerlingen zich "braver" hebben voorgedaan dan zij feitelijk zijn of dat veel van deze delicten door daders van buiten de school worden gepleegd en niet door de leerlingen zelf.

Het omgekeerde komt ook voor. Zo geeft 31% van de leerlingen aan medeleerlingen te hebben geschopt of geslagen, terwijl slechts 10% meldt hiervan het slachtoffer te zijn geweest. Dezelfde discrepantie treedt op bij het pesten/treiteren van medeleerlingen. Dit zou er weer op kunnen duiden dat de bekentenis dader te zijn leerlingen minder moeite kost dan het bekennen van een slachtofferschap. Ook zou dit kunnen wijzen op het bestaan van een kleine groep leerlingen die steeds weer slachtoffer wordt.

Verder valt weer op hoe vaak leerlingen slachtoffer zijn van ernstige delicten als dreiging met geweld, bedreiging met een wapen en seksuele betasting.

Ook blijken werknemers van de scholen zich nog wel eens schuldig te maken aan normoverschrijdend gedrag. Zo hoorde 9% van de leerlingen discriminerende opmerkingen en 2% seksuele opmerkingen van een lera(r)es of ander schoolpersoneel.

Aan de leerlingen is gevraagd wat hun ergste ervaring als slachtoffer was. De resultaten lopen uiteen. Ook hier vallen de meeste genoemde zaken

onder de categorieën uit de tabel. De meeste leerlingen geven aan te zijn gepest, gediscrimineerd, bedreigd, geschopt/geslagen of bestolen. Eén leerling is vastgebonden, beschoten en volgens hem/haar is dynamiet in zijn mond aangestoken. Iemand anders noemde dat je geen leuke kleren naar school kunt aantrekken omdat ze je dan meteen willen aanraken. Verder worden genoemd: het zonder reden uit de klas worden gestuurd, achtervolgd worden, kwijtraken van spullen, opgehaald worden door de politie, verkrachting en het aanwezig zijn bij een moord.

Voor de hoofdgroepen is nagegaan of leerlingen uit schakelklassen hiervan vaker of juist minder vaak slachtoffer worden dan andere Espritleerlingen. Uit de resultaten blijkt dat ook op geen van de gebieden van slachtoffer-schap leerlingen van de schakelklassen significant vaker of minder vaak het slachtoffer worden dan andere leerlingen (zie bijlage 6).

5 Melding/opvang en schoolbinding

De onderzoeksresultaten zijn in dit hoofdstuk ingedeeld in de paragrafen melding en opvang van daders, melding en opvang van slachtoffers en schoolbinding.

5.1 Melding en opvang daders

Bijna de helft van de geënquêteerde leerlingen (46%, $n = 345$) heeft in de vragenlijst aangegeven wat de ergste daad is die ze het afgelopen jaar hebben gepleegd. Voor deze groep is een aantal gegevens rond de ontdekking van de daad en de consequenties voor de dader onderzocht. De resultaten staan in deze paragraaf. Omdat de resultaten alleen betrekking hebben op deze onderzoeksgroep, wordt in deze paragraaf steeds gesproken over daders in plaats van leerlingen.

Aan de groep daders is gevraagd wie hun daad ontdekt hebben. De resultaten staan in de onderstaande tabel. Omdat leerlingen meer dan één antwoord konden aankruisen, telt de tabel niet op tot 100%.

Tabel 5.1 Wie was op de hoogte van het delict (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
niemand	29	20	23	18	24
medeleerlingen	39	45	58	50	51
iemand van school	11	22	21	19	20

De meeste daders zijn alleen bekend bij medeleerlingen. In een vijfde van de gevallen is echter ook de school op de hoogte. De vestigingen wijken hierin niet significant van elkaar af.

Van de groep daders die bij de school bekend was, is nagegaan hoe de school hierop gereageerd heeft. De resultaten staan in tabel 5.2. Omdat de school meerdere reacties kan hebben op een delict, konden de leerlingen meerdere antwoorden aankruisen. De tabel telt daarom niet op tot 100%.

Tabel 5.2 Wat heeft de school eraan gedaan (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
school deed niets	5	3	9	5	6
gesprek met iemand van school (directeur, leraar, vertrouwenspersoon)	13	16	18	13	15
gesprek met de klas	8	8	10	7	8
straf geven	3	8	6	4	5
schade vergoeden	1	-	2	-	1
schorsing	-	-	2	7	3*
gesprek met ouders	1	3	7	2	3
anders	9	13	14	12	12

Meestal werd een gesprek met de dader gehouden, bijvoorbeeld door de directeur, een leraar of een vertrouwenspersoon. Veel leerlingen gaven aan dat een alternatieve oplossing is gezocht. Op NOVA vinden significant meer schorsingen plaats dan op de andere vestigingen. De aanpak van de daders door de scholen bleek niet samen te hangen met de leeftijd van de daders. Ook het schooltype speelde hierbij geen rol.

5.2 Melding en opvang slachtoffers

Bijna de helft van de geënquêteerde leerlingen (41 %, n = 305) heeft in de vragenlijst aangegeven wat de ergste ervaring als slachtoffer is, die ze het afgelopen jaar hebben meegemaakt. Voor deze groep is een aantal gegevens rond de melding van hun ervaring en de opvang van de slachtoffers onderzocht. De resultaten staan in deze paragraaf. Omdat de resultaten alleen betrekking hebben op deze onderzoeksgroep, wordt in deze paragraaf steeds gesproken over slachtoffers in plaats van leerlingen.

Aan de groep slachtoffers is gevraagd wie zij hierover in vertrouwen hebben genomen. De resultaten staan in de onderstaande tabel.

Tabel 5.3 Aan wie is de slachtoffer-ervaring verteld (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
medeleerlingen	39	56	47	49	48
leraar/lerares	25	26	16	44	32*
directeur	6	24	11	15	14
vertrouwenspersoon	16	15	24	13	16
mentor	33	31	13	28	28
leerlingbegeleider/counselor	2	2	3	4	3
conciërge	4	11	8	8	8
anders	6	24	26	17	17

Slachtoffers vertellen hun ervaring meestal aan medeleerlingen, maar ook vaak aan een leraar/lerares of mentor. De overige personen horen een slachtofferschap minder vaak. In het geval van een directeur en een conciërge is dit begrijpelijk, voor vertrouwenspersonen en leerlingbegelei-

ders ligt dit minder voor de hand. Zeker voor het type slachtofferschap waarvoor deze vraag is beantwoord. Het ging nadrukkelijk om de *ergste* ervaring als slachtoffer. Op NOVA gaan slachtoffers significant vaker naar een leraar of lerares, op Mondriaan minder vaak. Jongere slachtoffers nemen de school niet vaker of minder vaak in vertrouwen dan oudere slachtoffers. Ook het schooltype speelt hierbij geen rol.

In onderstaande tabel staat een cumulatie van het aantal slachtoffers dat één of meer leden van het schoolpersoneel in vertrouwen heeft genomen. In dezelfde tabel staat ook het aantal slachtoffers waarbij de school actie heeft ondernomen. Welke actie(s) dit waren staat in tabel 5.5.

Tabel 5.4 Aantal leerlingen waarbij de school op de hoogte is en actie heeft ondernomen (in aantallen en procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
aantal leerlingen dat hun ergste ervaring noemden (onderzoeksgroep)	63	81	61	100	305
aantal slachtoffers dat hun ervaring aan één of meer personen van het schoolpersoneel heeft gemeld	27 (43%)	34 (42%)	18 (30%)	49 (49%)	132 (43%)
aantal slachtoffers waarbij de school actie heeft ondernomen	14 (52%)	25 (74%)	9 (50%)	25 (51%)	74 (56%)

Op de vraag of er door de school iets gedaan is met de melding antwoordt ongeveer de helft van de slachtoffers (56%) die de school in vertrouwen nam bevestigend. De verschillen tussen de vestigingen zijn niet significant.

In onderstaande tabel is, voor de groep slachtoffers waarbij de school actie heeft ondernomen, aangegeven welke actie(s) dat waren.

Tabel 5.5 Welke actie de school ondernomen heeft (in aantallen en procenten¹)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
dader kreeg straf	1	7	2	6	16 (22%)
gesprek met dader en slachtoffer	6	8	6	9	29 (39%)
gesprek met slachtoffer alleen	3	7	2	7	19 (26%)
gesprek met ouders slachtoffer	1	2	2	5	11 (15%)
slachtoffer kreeg schadevergoeding	-	3	-	2	5 (7%)
anders	5	8	2	5	19 (26%)

In de meeste gevallen wordt een gesprek tussen het slachtoffer en de dader georganiseerd. In ongeveer een kwart van de gevallen werd (ook) een

Noot 1 Vanwege de kleine aantallen zijn alleen van de totaalcijfers ook de percentages gegeven.

gesprek met het slachtoffer alleen gevoerd. Scholen zochten relatief vaak alternatieve oplossingen. Tussen de vestigingen waren op dit punt geen significante verschillen.

Aan de slachtoffers waarbij de school actie heeft ondernomen is gevraagd hoe tevreden zij hierover waren. De resultaten staan in onderstaande tabel.

Tabel 5.6 Tevredenheid met de door de school ondernomen actie (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
tevreden	62	40	67	48	50
enigszins tevreden	15	40	33	16	27
ontevreden	23	16	-	32	23

De helft van de leerlingen is tevreden over de door de school ondernomen actie. De andere helft is echter (enigszins) ontevreden met de actie(s) van de school. De verschillen tussen de vestigingen zijn niet significant.

Een aantal slachtoffers (120) gaf aan dat zij niemand hebben verteld over de nare ervaring die hen is overkomen. In dit onderzoek is nagegaan waarom leerlingen niemand in vertrouwen namen. De antwoorden staan in onderstaande tabel.

Tabel 5.7 Waarom slachtofferschap niet verteld (in aantallen en procenten²)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
het was niet zo belangrijk	15	20	19	21	74 (62%)
ik durfde het niet te vertellen	2	2	1	5	11 (9%)
ik was bang dat ze het aan mijn ouders zouden vertellen	3	3	-	13	8 (7%)
ik was bang dat ze me niet zouden geloven	1	1		3	6 (5%)
ik schaamde me		3		2	5 (4%)
ik had zelf ook schuld		2	1	2	5 (4%)
ik wist niet aan wie ik het moest vertellen	5	3	1	6	16 (13%)
anders	10	8	5	7	29 (24%)

De meeste slachtoffers vertelden niemand wat hen was overkomen omdat ze het voorval niet zo belangrijk vonden. Daarnaast liet een kleine md at zij niet wisten waar zij terecht konden. De overige redenen liepen zeer uiteen. Noch tussen jongens en meisjes, noch tussen slachtoffers van verschillende etnische achtergrond zijn significante verschillen gevonden in de redenen om niemand in vertrouwen te nemen.

Noot 2 Vanwege de kleine aantallen zijn alleen van de totaalcijfers ook de percentages gegeven.

5.3 Schoolbinding

De schoolbinding heeft een relatie met de mate waarin normoverschrijdend gedrag kan plaats vinden. In de vragenlijst is aan de leerlingen gevraagd of een aantal uitspraken naar hun mening van toepassing zijn op henzelf of op de school. De antwoorden geven in hun onderlinge samenhang een beeld van de schoolbinding.

Tabel 5.8 Schoolbinding (in procenten)

	ja, dat klopt	het klopt een beetje	nee, dat klopt niet	ik weet het niet
algemeen welbevinden op school				
ik ga met plezier naar school	47	38	11	5 *
ik zit in een leuke klas	55	32	11	2
ik heb genoeg goede vrienden/vriendinnen op school	76	16	5	3
ik voel me vaak eenzaam op school	8	12	76	3
ik heb vaak ruzie op school	7	14	77	2 *
ik vind leren leuk	37	41	18	4 *
lera(a)r(ess)en				
ik vind de meeste leraren/leraressen aardig	53	30	13	4 *
de meeste leraren/leraressen zijn vriendelijk tegen de leerlingen	50	30	13	4 *
de meeste leraren/leraressen nemen de leerlingen serieus	44	33	13	7 *
de leraren/leraressen geven bij ons het goede voorbeeld (hoe je je moet gedragen)	40	34	18	8 *
als ik me goed gedraag dan krijg ik een complimentje van de leraar/lerares	26	26	37	11 *
klas				
de leerlingen in mijn klas gaan vriendelijk met elkaar om	42	40	13	5
de leerlingen in mijn klas helpen elkaar graag	41	35	16	8 *
sommige leerlingen in mijn klas worden vaak gepest	26	29	31	14
regels op school				
onze school heeft duidelijke schoolregels over hoe je je moet gedragen op school	61	20	12	7 *
ik houd me meestal goed aan de schoolregels	53	35	8	4
opvang				
als er thuis iets ergs is gebeurd dan kan ik daar makkelijk over praten op school	24	17	42	15 *
als mij op school iets naars overkomt dan kan ik daar makkelijk over praten op school	38	21	27	15 *
als er iets ergs of naars is gebeurd dan word je op school goed geholpen	31	25	19	23 *

De meeste leerlingen lijken zich tamelijk goed te voelen op school. Wel laat de opvang op school na ernstige gebeurtenissen (thuis of op school) te wensen over. Ook is het aantal leerlingen dat gepest wordt volgens leerlingen groot. Complimentjes worden volgens veel leerlingen nauwelijks gegeven.

De aparte vestigingen laten op dertien van de negentien uitspraken significante verschillen zien. Voor een nadere detaillering van de verschillen wordt verwezen naar de bijlagen. Het grootste verschil betreft het leerplezier van leerlingen: op het Mondriaan vinden leerlingen leren iets leuker en op het NOVA iets minder leuk.

Verder blijkt dat jongens de klas vaak minder leuk vinden dan meisjes. Ook allochtonen beoordelen de klas verschillend: Nederlanders, Surinamers en Marokkanen vinden de klas minder leuk dan Antillianen/Arubanen en Turken.

Ook de meeste schakelklas-leerlingen lijken zich tamelijk goed te voelen op school. In vergelijking met de overige Esprit-leerlingen gaan leerlingen van de schakelklassen met meer plezier naar school en vinden zij leren leuker. Aan de andere kant geven zij ook aan zich vaker eenzaam te voelen en vaker ruzie hebben dan de overige leerlingen van Esprit. Bovendien vinden zij vaker dat leraren/leraressen het goede voorbeeld (hoe je je moet gedragen) geven (zie bijlage 6).

6 Veiligheid en aanpak

6.1 Veiligheid

In dit onderzoek is leerlingen gevraagd of ze zich wel eens onveilig voelen in een aantal situaties of op een aantal plekken in of rond school. De resultaten staan in onderstaande tabellen.

Tabel 6.1 Mate waarin leerlingen zich onveilig voelen in de bepaalde situaties (in procenten)

	nooit	soms	regelmatig	vaak
als je alleen bent met een leraar/lerares	79	17	1	4
als je alleen door het schoolgebouw loopt	79	17	2	2 *
op een schoolfeest	82	14	2	2 *
bij activiteiten buiten school (schoolreisje, werkweek)	80	14	2	4

De meeste leerlingen voelen zich betrekkelijk veilig op en rond de school. Ongeveer eenzesde van de leerlingen voelt zich in de genoemde situaties minder veilig. Dat 17 % zich soms onveilig voelt in het gezelschap van lera(a)r(ess)en mag opmerkelijk genoemd worden. Een groter gevoel van veiligheid ligt in zo'n situatie meer voor de hand.

Op NOVA voelen leerlingen zich onveiliger wanneer zij alleen in het schoolgebouw lopen, terwijl Mondriaan-leerlingen zich dan juist veiliger voelen. Mondriaan-leerlingen voelen zich ook veiliger op schoolfeesten dan de leerlingen van de andere vestigingen (zie voor de verschillen tussen de vestigingen de bijlagen).

Meisjes voelen zich in de genoemde situaties onveiliger dan jongens. Alleen op schoolfeesten is er geen verschil tussen beide groepen. Leeftijd speelt hierin geen rol: jongere leerlingen voelen zich in geen van de situaties onveiliger dan ouderen. Ook tussen de leerlingen van verschillende etniciteit is geen verschil in veiligheidsbeleving.

Tabel 6.2 Mate waarin leerlingen zich onveilig voelen op de volgende plaatsen (in procenten)

	nooit	soms	regelmatig	vaak
op weg van of naar school	77	19	2	2
in de omgeving rond de school (straat, parkeerplaats, park)	76	20	2	2
op het schoolterrein zelf (buiten)	84	13	1	2 *
binnen in de school maar buiten de lokalen (ingang, gangen, trappen, aula)	89	8	1	2 *
in de kantine	89	8	1	2 *
in de klaslokalen zelf	92	5	1	2 *
in de gymzaal/kleedruimtes	88	9	1	2
op het sportveld van of bij de school	89	7	1	2

Leerlingen voelen zich vlak buiten de school iets vaker onveilig dan binnen de schoolmuren. Op NOVA voelen leerlingen zich significant onveiliger binnen de school (behalve bij de gymzaal) en op het schoolterrein (behalve bij het sportveld).

Meisjes voelen zich in alle situaties significant onveiliger dan jongens, behalve in de kantine en in/bij de gymzaal. Ook op deze plaatsen zijn geen significante verschillen tussen groepen van verschillende leeftijden of allochtone afkomst.

In de vragenlijst konden de leerlingen nog andere onveilige situaties en plaatsen aangeven. Genoemd werden de aanwezigheid van een coffeeshop in de buurt, snelrijdende wagens op de aangrenzende snelweg, (stille) trappen en gangen, in het donker naar huis moeten (bijvoorbeeld na een schoolfeest), de pauzes, beneden bij de meldkamer (Mondriaan) en in de WC's.

In dit onderzoek is ook onderzocht of leerlingen uit de schakelklassen zich wel eens onveilig voelen in een aantal situaties of op een aantal plekken in en rond school. De resultaten zijn vergeleken met de overige Esprit-leerlingen. Uit de resultaten blijkt dat er nauwelijks verschillen in veiligheidsgevoelens optreden. Schakelklasleerlingen voelen zich alleen minder vaak veilig op weg naar school en in de kantine. Ruim eenderde (40%) van de schakelklasleerlingen voelt zich soms tot vaker onveilig op weg naar of van school versus 22% van de overige leerlingen van Esprit. Bijna een vijfde (17%) van de schakelklasleerlingen voelt zich soms tot vaker onveilig in de kantine versus 10% van de overige leerlingen van Esprit.

6.2 Aanpak

Als laatste is de leerlingen gevraagd naar hun oordeel over de (on)veiligheid op school. In de onderstaande tabel staat het percentage leerlingen dat de veiligheid op school een probleem vindt.

Tabel 6.3 Aantal leerlingen dat de veiligheid op school een probleem vindt (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
aantal leerlingen dat de veiligheid op school een probleem vindt	53	68	56	83	69*

Veel leerlingen vinden de veiligheid op school een probleem, waarvan significant meer leerlingen van NOVA. De zaken die hierin volgens de leerlingen prioriteit verdienen staan in tabel 6.4.

Tabel 6.4 Normoverschrijdend gedrag waaraan volgens de leerlingen vooral iets gedaan zou moeten worden, uitgesplitst naar vestiging (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
vernielingen in of aan het schoolgebouw	21	35	25	39	33*
krassen in deuren en meubels	32	27	22	34	30
bekladden van het gebouw	6	21	13	14	14*
het stelen van geld of spullen	50	65	43	63	58*
discriminerende opmerkingen over huidskleur, cultuur of godsdienst	51	39	50	39	42
vervelende seksuele opmerkingen	17	22	13	17	17
het pesten/treiteren van leerlingen door andere leerlingen	31	36	42	35	35
het pesten/treiteren van leerlingen door leraren/leraressen	13	16	11	14	13
het pesten/treiteren van leraren/leraressen (door leerlingen)	8	9	5	13	10
vechtpartijen tussen leerlingen	38	41	27	42	39
dat leerlingen wapens mee naar school nemen	33	38	32	42	38
dat leerlingen bedreigd worden	11	23	27	24	22*
dat leerlingen lastig gevallen worden	21	24	25	23	23
dat leerlingen tegen hun zin aangeraakt of betast worden (seksueel)	13	19	10	17	16
dat er op of bij school drugs worden verkocht	22	19	13	24	21
dat er op of bij school gestolen spullen worden verkocht	10	20	11	22	18*
anders	5	15	9	11	10

De top vijf van zaken waarvan leerlingen vinden dat er nodig iets aan moet worden gedaan luidt als volgt:

- het stelen van geld of spullen (58%);
- discriminerende opmerkingen over huidskleur, cultuur of godsdienst (42%);
- vechtpartijen tussen leerlingen (39%);
- dat leerlingen wapens mee naar school nemen (38%);
- het pesten/treiteren van leerlingen door andere leerlingen (35%).

Blijkbaar worden deze overtredingen door de leerlingen als het meest ernstig ervaren. Deze top vijf komt in grote lijnen overeen met de top vijf van slachtoffers. Toch lijkt de ernst van een delict te prevaleren boven de frequentie waarmee delicten worden gepleegd. Veel leerlingen vinden bijvoorbeeld dat er iets moet worden gedaan aan de aanwezigheid van wapens. Blijkbaar voelen veel leerlingen zich bedreigd door het feit dat eenzede van de leerlingen wapens mee naar school neemt. Bovendien valt op hoeveel leerlingen vinden dat er iets moet worden gedaan aan discriminerende opmerkingen, zeker gezien het percentage allochtonen op de scholen.

Als aanvulling op de genoemde lijst zeiden leerlingen ondermeer dat er iets moet worden gedaan aan het taalgebruik van leraren, de verwarming en geplakt kauwgom onder de tafels. Bovendien vonden zij dat er een detector tegen wapens en gestolen goederen en kluisjes geplaatst moeten worden. Ook zag een aantal leerlingen een oplossing in een renovatie van de school.

De verschillende vestigingen zijn het in grote lijnen eens over de zaken waar de school actie op moet ondernemen. Wel wordt significant verschillend geoordeeld over de mate waarin wat gedaan moet worden aan vernielingen/bekladdingen van het schoolgebouw, diefstal, bedreiging en heling. Op NOVA en Marcanti worden vernieling, diefstal en heling problematischer gevonden dan op het Berlage en Mondriaan. Bedreiging wordt op het Berlage minder vaak als een probleem ervaren dan op de andere vestigingen.

Verder vonden significant meer Surinamers (61%) dat er wat gedaan moet worden aan het gehalte aan discriminerende opmerkingen, terwijl dat voor de andere allochtone leerlingen lager was (17%-46%).

Ook vond 22% van de meisjes dat er iets aan seksuele opmerkingen moest worden gedaan, tegen 14% van de jongens. Ook dit verschil is significant.

De volgorde van de prioriteiten in de aanpak van de veiligheid, welke volgens de leerlingen uit de schakelklassen het eerst moeten worden aangepakt, wijkt nauwelijks af van de prioriteiten van de overige Esprit-leerlingen. Alleen vinden leerlingen uit de schakelklassen vaker dat er iets moet worden gedaan aan het inkrassen van deuren en meubels (zie bijlage 6).

7 Algemene conclusies

De verschillende type normoverschrijdend gedrag zijn in dit rapport ingedeeld in zeven hoofdgroepen, namelijk vernieling/graffiti, stelen, verbale agressie/geweld, bedreiging, fysieke agressie/geweld, seksuele intimidatie en illegale handel/heling. De resultaten zijn in dit hoofdstuk voor deze hoofdgroepen samengevat. Alleen wanneer het relevant is worden conclusies voor de subgroepen gegeven.

Bijna tweederde van de leerlingen maakte zich het afgelopen jaar schuldig aan normoverschrijdend gedrag. In onderstaande tabel staat per hoofdgroep hoeveel leerlingen zich aan één of meer van dit type delict schuldig heeft gemaakt.

Tabel 7.1 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan normoverschrijdend gedrag (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
vernieling/graffiti	36	43	50	36	40
stelen	7	12	9	13	11
verbale agressie/geweld	45	48	51	37	43
bedreiging	16	22	15	23	20
fysiek agressie/geweld	30	42	34	41	38
seksuele intimidatie	13	14	12	12	13
illegale handel/heling	3	5	4	3	4

In het algemeen maken leerlingen zich het meest schuldig aan vernieling/graffiti en verbale en fysieke agressie. Met name de mate van fysieke agressie en de aanwezigheid van wapens op de scholen is zorgelijk.

De zes delicten waaraan leerlingen zich het afgelopen jaar het meest schuldig maakten zijn achtereenvolgens:

- het pesten/treiteren van medeleerlingen (36%);
- het slaan en/of schoppen van medeleerlingen (31%);
- het inkrassen van deuren, meubels, enzovoorts (28%);
- het pesten/treiteren van docenten (21%);
- het meedoen aan vechtpartijtjes (20%);
- het meenemen van wapens (18%).

De verschillende vestigingen verschillen niet significant ten aanzien van de hoofdgroepen van delicten die worden gepleegd. Wel zijn er in de subgroepen enige verschillen. Zo worden op het Mondriaan meer inkrassingen op deuren en meubels gemaakt. Leerlingen van het NOVA en Marcanti nemen vaker wapens mee. Op deze scholen wordt ook vaker gevochten dan op de andere vestigingen.

Verder blijken jongens zich veel vaker schuldig te maken aan normoverschrijdend gedrag dan meisjes. Tussen de groepen van verschillende allochtone afkomst zijn nauwelijks significante verschillen in het type daden dat zij plegen.

In ongeveer een vijfde van de gevallen van normoverschrijdend gedrag, wordt dit door de school ontdekt. Wanneer delicten werden ontdekt, ondernam de school in vrijwel alle gevallen actie, meestal door een gesprek met de dader te organiseren.

Ongeveer tweederde van de leerlingen is wel eens slachtoffer geweest van normoverschrijdend gedrag. In onderstaande tabel staat per hoofdgroep hoeveel leerlingen van één of meer van dit type delict slachtoffer is geweest.

Tabel 7.2 Aantal leerlingen dat slachtoffer is geweest van normoverschrijdend gedrag (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Vernieling	14	23	16	29	22
Stelen	25	35	26	34	31
Verbale agressie/geweld	33	29	30	36	33
Bedreiging	2	5	4	5	4
Fysiek agressie/geweld	6	14	9	13	11
Seksuele intimidatie	8	6	11	13	10
Illegale handel/heling	10	13	17	22	17

De top vijf van vergripen waaronder de meeste slachtoffers vielen ziet er als volgt uit:

- spullen/geld gestolen (27%);
- spullen vernield (22%);
- gepest/getreiterd door medeleerlingen (16%);
- gestolen spullen aangeboden krijgen (15%);
- discriminerende opmerkingen (15%).

In de resultaten zijn aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een harde kern daders die zeer regelmatig bepaalde delicten pleegt. Daders van deze delicten maken daardoor veel slachtoffers. Het gaat hierbij om delicten op het gebied van diefstal, vernieling en handel in drugs of gestolen spullen. Andere delicten worden juist door veel leerlingen, maar vooral incidenteel, gepleegd zoals bekladding van het schoolgebouw.

Verder valt op hoe vaak leerlingen slachtoffer zijn van ernstige delicten als dreiging met geweld, bedreiging met een wapen en seksuele betasting. Ook blijken werknemers van de scholen zich nog wel eens schuldig te maken aan discriminatie en seksuele intimidatie.

Jongens zijn ongeveer net zo vaak het slachtoffer als meisjes. Wel zijn meisjes vaker het slachtoffer van seksuele intimidatie. Verschillen tussen allochtonen in slachtofferschap zijn er ook nauwelijks. Wel geven autochtonen vaker dan allochtone leerlingen aan slachtoffer dan wel dader te zijn van illegale handel. Hierbij kan een cultuurverschil in het al dan niet melden van dergelijke delicten echter niet worden uitgesloten.

Slachtoffers vertellen hun nare ervaring meestal aan medeleerlingen, maar in veel gevallen ook aan een leraar/lerares of mentor. Wanneer de school op de hoogte is, wordt meestal een gesprek tussen de dader en het slachtoffer of met het slachtoffer alleen georganiseerd. Straffen worden wel uitgedeeld, schadevergoedingen zelden. Ongeveer de helft van de leerlingen is tevreden over de wijze waarop de school de zaak heeft afgehandeld.

Ongeveer een kwart is hier echter ontevreden over. Wanneer leerlingen niemand over een slachtoffer-ervaring vertelden, is dat meestal omdat zij de ervaring niet belangrijk vonden.

In dit onderzoek is leerlingen ook gevraagd of ze zich wel eens onveilig voelen in een aantal situaties of op een aantal plekken in en rond school. Uit de resultaten blijkt dat de meeste leerlingen zich betrekkelijk veilig voelen. Toch zijn er plekken waar soms gevoelens van onveiligheid ontstaan. Dit geldt met name voor plaatsen buiten de school en situaties waarin leerlingen alleen zijn. Bovendien voelen meisjes zich in de meeste situaties en plaatsen onveiliger dan jongens.

Het aantal leerlingen dat zich onveilig voelt wanneer zij alleen met een lera(a)r(es) zijn, is hierbij wellicht minder acceptabel dan de overige categorieën. Het strookt echter wel met de gegevens over het slachtofferschap. Daar werd al zichtbaar dat leerlingen betrekkelijk vaak slachtoffer zijn van discriminerende en seksuele opmerkingen van het schoolpersoneel.

De meeste leerlingen lijken zich tamelijk goed te voelen op school. De mate waarin zij schoolbinding ervaren lijkt positief. Wel laat de opvang op school na ernstige gebeurtenissen thuis of op school te wensen over. Ook is het aantal leerlingen dat gepest wordt groot. De aparte vestigingen laten op de meeste onderwerpen een significant verschillend beeld zien (zie bijlagen).

Ongeveer tweederde van de leerlingen vinden de veiligheid op school een probleem waar nodig iets aan gedaan moet worden, vooral veel leerlingen van NOVA.

De top vijf van zaken waarvan leerlingen vinden dat er iets aan moet worden gedaan luidt als volgt:

- het stelen van geld of spullen (58%).
- discriminerende opmerkingen over huidskleur, cultuur of godsdienst (42%).
- vechtpartijen tussen leerlingen (39%).
- dat leerlingen wapens mee naar school nemen (38%).
- het pesten/treiteren van leerlingen door andere leerlingen (35%).

Deze top vijf komt in grote lijnen overeen met de top vijf van slachtoffers. Toch lijkt de ernst van een delict te prevaleren boven het aantal keer dat delicten worden gepleegd. Veel leerlingen vinden dat er iets moet worden gedaan aan de aanwezigheid van wapens. Blijkbaar voelen veel leerlingen zich bedreigd door het aantal leerlingen dat wapens mee naar school neemt. Bovendien valt op hoeveel leerlingen vinden dat er iets moet worden gedaan aan discriminerende opmerkingen.

De verschillende vestigingen zijn het in grote lijnen eens over de zaken waar de school actie op moet ondernemen. Wel wordt verschillend geoordeeld over de mate waarin wat gedaan moet worden aan vernielingen aan en binnen het gebouw. Bij NOVA en Marcanti wordt dit vaker als een probleem ervaren dan op Mondriaan en Berlage. Bedreiging wordt op de Berlage minder vaak als een probleem ervaren dan op de andere vestigingen. Verder vonden meer Surinamers dat er wat gedaan moet worden aan het gehalte aan discriminerende opmerkingen dan de andere allochtone leerlingen. Ook vonden meer meisjes dat er iets aan seksuele opmerkingen moest worden gedaan dan jongens.

Als aanvulling op dit onderzoek is onderzocht of de resultaten van leerlingen uit schakelklassen significant afwijken van de andere leerlingen van Esprit. Dit bleek nauwelijks het geval. De enige afwijkingen hadden

betrekking op het gevoel van veiligheid van schakelklasleerlingen en hun prioriteiten in de aanpak van problemen. Leerlingen uit schakelklassen voelen zich op weg naar school en in de kantine onveiliger dan de andere leerlingen. Ook vinden leerlingen uit de schakelklassen iets vaker dat er iets moet worden gedaan aan het inkrassen van deuren en meubels. Hierbij moet worden opgemerkt dat slechts 44 leerlingen uit schakelklassen zijn geïnterviewd. Met dergelijke kleine aantallen zijn resultaten niet snel significant. Sommige resultaten kunnen daarom wel als een indicatie worden beschouwd. Zo lijkt onder schakelklasleerlingen ouderschap minder voor te komen dan bij de andere leerlingen van Esprit.

Bijlage 1 Esprit Scholengroep

Tabel B1.1 Aantal leerlingen dat zich ooit schuldig maakte aan één of meer normoverschrijdende gedragingen (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Percentage daders	72	75	81	67	72 *

Tabel B1.2 Aantal leerlingen dat zich *ooit* schuldig maakte aan *vernieling/graffiti* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Vernieling/graffiti	48	51	60	44	49
iets vernielen in of aan het schoolgebouw	12	14	11	15	14
iets inkrassen op een deur, meubels, enzovoorts	38	37	50	27	35
met spuitbus of viltstift het schoolgebouw bekladden (muren, deuren, enzovoorts)	11	9	12	12	11
een brand of fakkie stoken in of bij de school	2	5	5	3	4
iets vernielen van een andere leerling	13	19	21	18	18
iets vernielen van iemand die op school werkt	5	3	5	7	5

Tabel B1.3 Aantal leerlingen dat zich ooit schuldig maakte aan *diefstal* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Stelen	8	17	14	17	15
een fiets of bromfiets stelen	4	8	6	9	7
geld/spullen stelen van een andere leerling	1	5	7	7	5
geld/spullen stelen van iemand die op school werkt	-	4	3	6	4
geld of spullen stelen die van de school zijn	6	11	5	10	9

Tabel B1.4 Aantal leerlingen dat zich ooit schuldig maakte aan *verbale agressie/geweld* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Verbale agressie/geweld	52	58	61	45	52
pesten/treiteren van een andere leerling	47	49	51	37	44
pesten/treiteren van een leer- aar/lerares	30	23	36	23	27
discriminerende opmerkingen maken over iemands huids- kleur, cultuur of godsdienst	11	16	15	13	14
een andere leerling lastigval- len/opdringerig zijn	18	22	16	20	19

Tabel B1.5 Aantal leerlingen dat zich ooit schuldig maakte aan *bedreiging* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Bedreiging	19	27	20	29	25
iets van een andere leerling afpakken door te dreigen met geweld	4	6	7	5	5
een wapen meenemen naar school (mes, knuppel, enzo- voorts)	17	25	17	27	23
een andere leerling bedreigen met een wapen	4	4	3	6	5
iemand die op school werkt bedreigen met een wapen	1	2	1	4	3

Tabel B1.6 Aantal leerlingen dat zich ooit schuldig maakte aan *fysieke agressie/geweld* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Fysieke agressie/geweld	38	53	48	51	48
een andere leerling slaan of schoppen	32	49	42	42	41
iemand die op school werkt slaan of schoppen	1	3	2	5	3
meedoen aan een vechtpartij	22	28	24	33	28
een andere leerling verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte (schooltas, stoelpoot, enzovoorts)	3	9	7	9	7
iemand die op school werkt verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte	-	1	2	4	2

Tabel B1.7 Aantal leerlingen dat zich ooit schuldig maakte aan *seksuele intimidatie* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Seksuele intimidatie	15	21	15	17	17
vervelende seksuele opmerkingen maken tegen een andere leerling	14	19	12	12	14
een andere leerling tegen zijn of haar zin aanraken of betasten (seksueel)	4	6	6	8	6

Tabel B1.8 Aantal leerlingen dat zich ooit schuldig maakte aan *illegale handel/heling* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Illegale handel/heling	4	6	6	8	6
verkopen van drugs aan andere leerling(en)	2	2	3	5	3
verkopen van gestolen spullen aan andere leerling(en)	3	6	7	7	6

Tabel B1.9 Aantal leerlingen dat ooit slachtoffer was van een delict (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Percentage slachtoffers	59	61	70	59	64

Tabel B1.10 Aantal leerlingen dat ooit slachtoffer was van *vernieling/graffiti* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Vernieling/graffiti	17	32	29	39	31
er zijn spullen van mij vernield	17	32	29	39	31

Tabel B1.11 Aantal leerlingen dat ooit slachtoffer was van *diefstal* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Stelen	32	48	38	41	41
er is een fiets of bromfiets van mij gestolen	10	17	12	15	14
er zijn spullen of geld van mij gestolen	27	42	33	37	35

Tabel B1.12 Aantal leerlingen dat ooit slachtoffer was van *verbale agressie/geweld* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Verbale agressie/geweld	41	37	40	42	40
ik werd gepest/getreiterd door andere leerling(en) of iemand die op school werkt	23	18	26	21	22
een andere leerling maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	19	19	16	21	20
iemand die op school werkt maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	8	13	7	14	12
een andere leerling viel mij lastig/deed opdringerig	11	13	11	23	16
iemand die op school werkt viel mij lastig/deed opdringerig	5	4	3	8	6

Tabel B1.13 Aantal leerlingen dat ooit slachtoffer was van *bedreiging* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
(Be)dreiging	2	7	5	11	7
ik moest spullen of geld geven omdat iemand mij dreigde met geweld	-	3	1	6	3
ik ben bedreigd met een wapen	3	5	5	9	6

Tabel B1.14 Aantal leerlingen dat ooit slachtoffer was van *seksuele intimidatie* (in procenten)

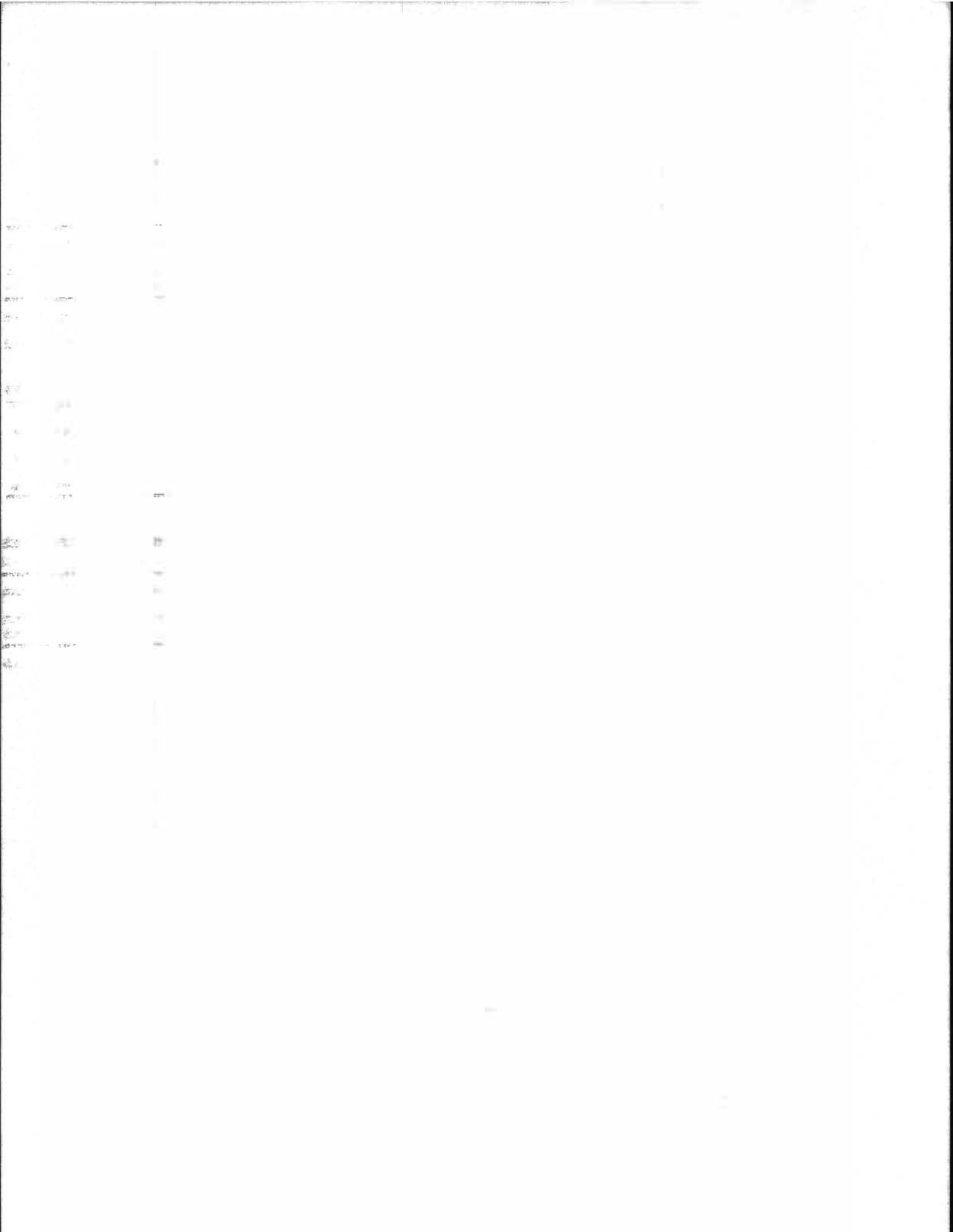
	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Seksuele intimidatie	11	12	14	20	15
een andere leerling maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	7	8	10	14	11
iemand die op school werkt maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	2	3	2	6	4
een andere leerling raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	4	4	5	11	7
iemand die op school werkt raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	1	-	3	6	3

Tabel B1.15 Aantal leerlingen dat ooit slachtoffer was van *fysieke agressie/geweld* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Fysieke agressie/geweld	11	19	14	20	17
ik ben geslagen of geschopt	11	18	12	19	16
iemand heeft mij verwond met een wapen	1	2	4	5	3

Tabel B1.16 Aantal leerlingen dat ooit slachtoffer was van *illegale handel* (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Totaal
Illegale handel	12	19	21	29	12
iemand wilde aan mij drugs verkopen	6	7	11	17	11
iemand wilde aan mij gestolen spullen verkopen	11	18	20	26	20

Bijlage 2 Berlage

Tabel B2.1 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *vernieling/graffiti* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iets vernielen in of aan het schoolgebouw	10	1	-	1
iets inkrassen op een deur, meubels, enzo-voorts	35	6	3	4
met spuitbus of viltstift het schoolgebouw bekladden (muren, deuren, enzovoorts)	8	4	1	-
een brand of fakkie stoken in of bij de school	-	-	-	-
iets vernielen van een andere leerling	13	2	-	1
iets vernielen van iemand die op school werkt	6	-	-	-

Tabel B2.2 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *stelen* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een fiets of bromfiets stelen	3	1	1	1
geld/spullen stelen van een andere leerling	-	1	-	-
geld/spullen stelen van iemand die op school werkt	-	-	-	-
geld of spullen stelen die van de school zijn	6	1	-	1

Tabel B2.3 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *verbale agressie/geweld* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
pesten/treiteren van een andere leerling	35	14	1	14
pesten/treiteren van een leraar/lerares	17	10	2	9
discriminerende opmerkingen maken over iemands huidskleur, cultuur of godsdienst	11	2	1	1
een andere leerling lastigvallen/opdringerig zijn	19	-	-	4

Tabel B2.4 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *(be)dreiging* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iets van een andere leerling afpakken door te dreigen met geweld	4	-	-	1
een wapen meenemen naar school (mes, knuppel, enzovoorts)	8	5	-	10
een andere leerling bedreigen met een wapen	3	-	-	1
iemand die op school werkt bedreigen met een wapen	-	-	-	1

Tabel B2.5 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *fysieke agressie/geweld* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een andere leerling slaan of schoppen	28	11	-	2
iemand die op school werkt slaan of schoppen	-	-	-	-
meedoen aan een vechtpartij	18	5	1	1
een andere leerling verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte (schooltas, stoelpoot, enzovoorts)	3	-	-	-
iemand die op school werkt verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte	-	-	-	-

Tabel B2.6 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *seksuele intimidatie* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
vervelende seksuele opmerkingen maken tegen een andere leerling	12	4	1	2
een andere leerling tegen zijn of haar zin aanraken of betasten (seksueel)	3	-	1	1

Tabel B2.7 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *illegale handel/heling* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
verkoopen van drugs aan andere leerling(en)	1	-	-	5
verkoopen van gestolen spullen aan andere leerling(en)	2	1	-	1

Tabel B2.8 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *vernieling* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
er zijn spullen van mij vernield	19	2	1	1

Tabel B2.9 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *stelen* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
er is een fiets of bromfiets van mij gestolen	9	1	1	-
er zijn spullen of geld van mij gestolen	31	4	-	-

Tabel B2.10 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *verbale agressie/geweld* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik werd gepest/getreiterd door andere leerling(en) of door iemand die op school werkt	14	3	4	10
een andere leerling maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	14	2	4	5
iemand die op school werkt maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	9	3	-	-
een andere leerling viel mij lastig/ deed opdringerig	9	1	-	1
iemand die op school werkt viel mij lastig/ deed opdringerig	7	-	-	-

Tabel B2.11 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *(be)dreiging* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik moest spullen of geld geven omdat iemand mij dreigde met geweld	-	-	-	-
ik ben bedreigd met een wapen	2	1	-	-

Tabel B2.12 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *fysieke agressie/geweld* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik ben geslagen/geschopt	6	2	1	1
iemand heeft mij verwond met een wapen	1	-	-	-

Tabel B2.13 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *seksuele intimidatie* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een andere leerling maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	7	2	-	-
iemand die op school werkt maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	2	-	-	-
een andere leerling raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	1	1	-	2
iemand die op school werkt raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	-	-	-	1

Tabel B2.14 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *illegale handel/heling* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iemand wilde aan mij drugs verkopen	4	2	-	2
iemand wilde aan mij gestolen spullen verkopen	7	5	-	3

Tabel B2.15 Mate waarin leerlingen zich onveilig voelen in de bepaalde situaties (in procenten)

	nooit	soms	regelmatig	vaak
als je alleen bent met een leraar/lerares	80	17	1	2
als je alleen door het schoolgebouw loopt	81	16	3	1
op een schoolfeest	86	11	2	1
bij activiteiten buiten school (schoolreisje, werkweek)	85	11	2	2

Tabel B2.16 Mate waarin leerlingen zich onveilig voelen op de volgende plaatsen (in procenten)

	nooit	soms	regelmatig	vaak
op weg van of naar school	75	23	1	1
in de omgeving rond de school (straat, parkeerplaats, park)	77	20	2	1
op het schoolterrein zelf (buiten)	91	8	1	1
binnen in de school maar buiten de lokalen (ingang, gangen, trappen, aula)	95	5	-	1
in de kantine	98	1	-	1
in de klaslokalen zelf	98	2	-	1
in de gymzaal/kleedruimtes	94	5	-	1
op het sportveld van of bij de school	90	8	1	1

Tabel B2.17 Schoolbinding (in procenten)

	ja, dat klopt	het klopt een beetje	nee, dat klopt niet	ik weet het niet
ik ga met plezier naar school	37	48	11	4
ik zit in een leuke klas	46	36	15	2
ik heb genoeg goede vrienden/ vriendinnen op school	76	15	5	4
ik voel me vaak eenzaam op school	8	10	77	5
ik heb vaak ruzie op school	4	12	81	2
ik vind leren leuk	26	42	27	5
ik vind de meeste leraren/leraressen aardig	45	36	13	6
de meeste leraren/leraressen zijn vriendelijk tegen de leerlingen	44	40	9	7
de meeste leraren/leraressen nemen de leerlingen serieus	41	43	8	7
de leerlingen in mijn klas gaan vriendelijk met elkaar om	43	40	13	4
de leerlingen in mijn klas helpen elkaar graag	34	43	14	9
sommige leerlingen in mijn klas worden vaak gepest	27	31	31	12
onze school heeft duidelijke school- regels over hoe je je moet gedragen op school	53	26	9	12
ik houd me meestal goed aan de schoolregels	53	35	7	4
de leraren/leraressen geven bij ons het goede voorbeeld (hoe je je moet gedragen)	34	38	17	12
als ik me goed gedraag dan krijg ik een complimentje van de leraar/lerares	21	32	32	16
als er thuis iets ergs is gebeurd dan kan ik daar makkelijk over praten op school	17	22	40	20
als mij op school iets naars overkomt dan kan ik daar makkelijk over praten op school	33	28	20	19
als er iets ergs of naars is gebeurd dan word je op school goed geholpen	31	29	14	26

Bijlage 3 Marcanti

Tabel B3.1 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *vernieling/graffiti* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iets vernielen in of aan het schoolgebouw	11	2	-	3
iets inkrassen op een deur, meubels, enzovoorts	33	14	3	7
met spuitbus of viltstift het schoolgebouw bekladden (muren, deuren, enzovoorts)	6	4	-	1
een brand of fakkie stoken in of bij de school	5	-	1	-
iets vernielen van een andere leerling	24	1	2	1
iets vernielen van iemand die op school werkt	4	1	-	-

Tabel B3.2 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *stelen* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een fiets of bromfiets stelen	8	2	-	2
geld/spullen stelen van een andere leerling	4	1	-	-
geld/spullen stelen van iemand die op school werkt	3	1	-	-
geld of spullen stelen die van de school zijn	12	1	-	-

Tabel B3.3 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *verbale agressie/geweld* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
pesten/treiteren van een andere leerling	47	14	2	14
pesten/treiteren van een leraar/lerares	12	10	5	7
discriminerende opmerkingen maken over iemand's huidskleur, cultuur of godsdienst	13	3	-	3
een andere leerling lastigvallen/opdringerig zijn	21	7	1	4

Tabel B3.4 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *(be)dreiging* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iets van een andere leerling afpakken door te dreigen met geweld	4	1	-	-
een wapen meenemen naar school (mes, knuppel, enzovoorts)	20	4	5	11
een andere leerling bedreigen met een wapen	1	2	-	1
iemand die op school werkt bedreigen met een wapen	-	-	1	-

Tabel B3.5 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *fysieke agressie/geweld* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een andere leerling slaan of schoppen	45	18	5	8
iemand die op school werkt slaan of schoppen	1	1	-	-
meedoen aan een vechtpartij	16	6	3	6
een andere leerling verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte (schooltas, stoelpoot, enzovoorts)	3	3	-	1
iemand die op school werkt verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte	-	-	-	-

Tabel B3.6 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *seksuele intimidatie* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
vervelende seksuele opmerkingen maken tegen een andere leerling	14	8	-	4
een andere leerling tegen zijn of haar zin aanraken of betasten (seksueel)	3	2	1	1

Tabel B3.7 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *illegale handel/heling* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
verkoopen van drugs aan andere leerling(en)	1	-	1	-
verkoopen van gestolen spullen aan andere leerling(en)	4	2	2	-

Tabel B3.8 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *vernietiging* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
er zijn spullen van mij vernield	26	9	4	5

Tabel B3.9 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *stelen* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
er is een fiets of bromfiets van mij gestolen	13	4	-	2
er zijn spullen of geld van mij gestolen	40	13	1	5

Tabel B3.10 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *verbale agressie/geweld* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik werd gepest/getreiterd door andere leerling(en) of door iemand die op school werkt	14	4	1	4
een andere leerling maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	8	7	2	9
iemand die op school werkt maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	13	3	1	2
een andere leerling viel mij lastig/ deed opdringerig	9	3	3	-
iemand die op school werkt viel mij lastig/ deed opdringerig	4	1	-	-

Tabel B3.11 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *(be)dreiging* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik moest spullen of geld geven omdat iemand mij dreigde met geweld	2	1	-	-
ik ben bedreigd met een wapen	6	1	1	-

Tabel B3.12 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *fysieke agressie/geweld* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik ben geslagen/geschopt	14	6	2	3
iemand heeft mij verwond met een wapen	2	-	-	-

Tabel B3.13 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *seksuele intimidatie* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een andere leerling maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	4	3	-	2
iemand die op school werkt maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	3	-	-	1
een andere leerling raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	3	-	-	-
iemand die op school werkt raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	-	-	-	-

Tabel B3.14 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *illegale handel/heling* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iemand wilde aan mij drugs verkopen	4	3	1	2
iemand wilde aan mij gestolen spullen verkopen	11	4	2	6

Tabel B3.15 Mate waarin leerlingen zich onveilig voelen in de bepaalde situaties (in procenten)

	nooit	soms	regelmatig	vaak
als je alleen bent met een leraar/lerares	75	27	2	5
als je alleen door het schoolgebouw loopt	83	13	2	3
op een schoolfeest	76	18	2	4
bij activiteiten buiten school (schoolreisje, werkweek)	85	8	3	4

Tabel B3.16 Mate waarin leerlingen zich onveilig voelen op de volgende plaatsen (in procenten)

	nooit	soms	regelmatig	vaak
op weg van of naar school	80	15	2	3
in de omgeving rond de school (straat, parkeerplaats, park)	80	16	3	2
op het schoolterrein zelf (buiten)	87	11	1	1
binnen in de school maar buiten de lokalen (ingang, gangen, trappen, aula)	89	10	1	1
in de kantine	92	6	1	2
in de klaslokalen zelf	92	4	1	4
in de gymzaal/kleedruimtes	86	10	1	4
op het sportveld van of bij de school	91	5	1	3

Tabel B3.17 Schoolbinding (in procenten)

	ja, dat klopt	het klopt een beetje	nee, dat klopt niet	ik weet het niet
ik ga met plezier naar school	49	42	6	3
ik zit in een leuke klas	54	37	8	2
ik heb genoeg goede vrienden/ vriendinnen op school	83	13	3	1
ik voel me vaak eenzaam op school	6	10	81	3
ik heb vaak ruzie op school	4	9	84	3
ik vind leren leuk	32	47	19	3
ik vind de meeste leraren/leraressen aardig	54	36	9	2
de meeste leraren/leraressen zijn vriendelijk tegen de leerlingen	53	30	10	5
de meeste leraren/leraressen nemen de leerlingen serieus	46	33	14	5
de leerlingen in mijn klas gaan vriendelijk met elkaar om	33	45	12	10
de leerlingen in mijn klas helpen elkaar graag	41	34	16	10
sommige leerlingen in mijn klas worden vaak gepest	26	25	33	16
onze school heeft duidelijke school- regels over hoe je je moet gedragen op school	65	20	8	7
ik houd me meestal goed aan de schoolregels	57	33	6	4
de leraren/leraressen geven bij ons het goede voorbeeld (hoe je je moet gedragen)	37	34	18	11
als ik me goed gedraag dan krijg ik een complimentje van de leraar/lerares	29	21	39	12
als er thuis iets ergs is gebeurd dan kan ik daar makkelijk over praten op school	30	16	38	15
als mij op school iets naars overkomt dan kan ik daar makkelijk over praten op school	38	21	26	15
als er iets ergs of naars is gebeurd dan word je op school goed geholpen	37	23	14	25

Bijlage 4 Mondriaan

Tabel B4.1 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *vernieling/graffiti* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iets vernielen in of aan het schoolgebouw	7	3	-	2
iets inkrassen op een deur, meubels, enzovoorts	39	9	5	7
met spuitbus of viltstift het schoolgebouw bekladden (muren, deuren, enzovoorts)	7	2	2	2
een brand of fakkie stoken in of bij de school	3	1	-	2
iets vernielen van een andere leerling	17	4	2	3
iets vernielen van iemand die op school werkt	4	-	-	2

Tabel B4.2 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *stelen* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een fiets of bromfiets stelen	2	-	1	1
geld/spullen stelen van een andere leerling	5	-	1	2
geld/spullen stelen van iemand die op school werkt	1	1	-	2
geld of spullen stelen die van de school zijn	2	2	-	2

Tabel B4.3 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *verbale agressie/geweld* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
pesten/treiteren van een andere leerling	31	14	3	15
pesten/treiteren van een leraar/lerares	21	6	1	13
discriminerende opmerkingen maken over iemand's huidskleur, cultuur of godsdienst	9	4	-	5
een andere leerling lastigvallen/opdringerig zijn	12	2	1	3

Tabel B4.4 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *(be)dreiging* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iets van een andere leerling afpakken door te dreigen met geweld	3	1	-	3
een wapen meenemen naar school (mes, knuppel, enzovoorts)	10	-	-	9
een andere leerling bedreigen met een wapen	1	-	-	4
iemand die op school werkt bedreigen met een wapen	-	-	-	1

Tabel B4.5 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *fysieke agressie/geweld* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een andere leerling slaan of schoppen	25	8	1	9
iemand die op school werkt slaan of schoppen	-	1	-	2
meedoen aan een vechtpartij	14	4	1	6
een andere leerling verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte (schooltas, stoelpoot, enzovoorts)	3	2	-	1
iemand die op school werkt verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte	1	-	-	1

Tabel B4.6 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *seksuele intimidatie* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
vervelende seksuele opmerkingen maken tegen een andere leerling	9	2	-	5
een andere leerling tegen zijn of haar zin aanraken of betasten (seksueel)	2	-	1	3

Tabel B4.7 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *illegale handel/heling* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
verkopten van drugs aan andere leerling(en)	-	1	-	2
verkopten van gestolen spullen aan andere leerling(en)	2	1	1	3

Tabel B4.8 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *vernieling* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
er zijn spullen van mij vernield	23	2	-	-

Tabel B4.9 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *stelen* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
er is een fiets of bromfiets van mij gestolen	11	1	-	-
er zijn spullen of geld van mij gestolen	28	3	1	1

Tabel B4.10 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *verbale agressie/geweld* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik werd gepest/getreiterd door andere leerling(en) of door iemand die op school werkt	20	6	1	5
een andere leerling maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	11	5	1	2
iemand die op school werkt maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	4	1	-	2
een andere leerling viel mij lastig/deed opdringerig	11	-	-	2
iemand die op school werkt viel mij lastig/deed opdringerig	2	-	-	-

Tabel B4.11 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *(be)dreiging* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik moest spullen of geld geven omdat iemand mij dreigde met geweld	1	1	-	-
ik ben bedreigd met een wapen	3	1	-	1

Tabel B4.12 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *fysieke agressie/geweld* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik ben geslagen/geschopt	6	2	-	-
iemand heeft mij verwond met een wapen	4	2	-	-

Tabel B4.13 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *seksuele intimidatie* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een andere leerling maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	10	2	-	1
iemand die op school werkt maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	3	-	-	-
een andere leerling raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	4	-	1	-
iemand die op school werkt raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	1	-	-	2

Tabel B4.14 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *illegale handel/heling* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iemand wilde aan mij drugs verkopen	4	2	-	4
iemand wilde aan mij gestolen spullen verkopen	15	2	-	7

Tabel B4.15 Mate waarin leerlingen zich onveilig voelen in de bepaalde situaties (in procenten)

	nooit	soms	regelmatig	vaak
als je alleen bent met een leraar/lerares	75	19	1	5
als je alleen door het schoolgebouw loopt	88	7	1	3
op een schoolfeest	91	5	2	3
bij activiteiten buiten school (schoolreisje, werkweek)	82	13	1	4

Tabel B4.16 Mate waarin leerlingen zich onveilig voelen op de volgende plaatsen (in procenten)

	nooit	soms	regelmatig	vaak
op weg van of naar school	78	18	1	2
in de omgeving rond de school (straat, parkeerplaats, park)	80	13	4	3
op het schoolterrein zelf (buiten)	88	10	-	2
binnen in de school maar buiten de lokalen (ingang, gangen, trappen, aula)	92	5	-	3
in de kantine	91	6	1	3
in de klaslokalen zelf	94	3	1	1
in de gymzaal/kleedruimtes	87	10	2	3
op het sportveld van of bij de school	89	7	2	3

Tabel B4.17 Schoolbinding (in procenten)

	ja, dat klopt	het klopt een beetje	nee, dat klopt niet	ik weet het niet
ik ga met plezier naar school	39	37	19	6
ik zit in een leuke klas	51	34	11	3
ik heb genoeg goede vrienden/ vriendinnen op school	82	13	2	3
ik voel me vaak eenzaam op school	5	11	80	5
ik heb vaak ruzie op school	6	12	79	3
ik vind leren leuk	21	41	30	7
ik vind de meeste leraren/leraressen aardig	44	26	22	9
de meeste leraren/leraressen zijn vriendelijk tegen de leerlingen	40	32	20	5
de meeste leraren/leraressen nemen de leerlingen serieus	34	36	17	9
de leerlingen in mijn klas gaan vriendelijk met elkaar om	33	45	12	10
de leerlingen in mijn klas helpen elkaar graag	29	37	21	13
sommige leerlingen in mijn klas worden vaak gepest	21	27	35	17
onze school heeft duidelijke school- regels over hoe je je moet gedragen op school	63	19	10	7
ik houd me meestal goed aan de schoolregels	53	32	9	6
de leraren/leraressen geven bij ons het goede voorbeeld (hoe je je moet gedragen)	28	35	28	9
als ik me goed gedraag dan krijg ik een complimentje van de leraar/lerares	19	25	47	9
als er thuis iets ergs is gebeurd dan kan ik daar makkelijk over praten op school	18	11	45	23
als mij op school iets naars overkomt dan kan ik daar makkelijk over praten op school	31	19	30	21
als er iets ergs of naars is gebeurd dan word je op school goed geholpen	29	14	21	33

Bijlage 5 NOVA

Tabel B5.1 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *vernieling/graffiti* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iets vernielen in of aan het schoolgebouw	22	3	-	1
iets inkrassen op een deur, meubels, enzovoorts	32	12	1	7
met spuitbus of viltstift het schoolgebouw bekladden (muren, deuren, enzovoorts)	11	6	1	1
een brand of fakkie stoken in of bij de school	-	1	1	-
iets vernielen van een andere leerling	28	2	1	1
iets vernielen van iemand die op school werkt	4	2	1	-

Tabel B5.2 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *stelen* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een fiets of bromfiets stelen	7	3	-	1
geld/spullen stelen van een andere leerling	8	1	-	-
geld/spullen stelen van iemand die op school werkt	5	-	-	-
geld of spullen stelen die van de school zijn	12	-	2	-

Tabel B5.3 Aantal keer dat daders zich het afgelopen jaar aan *verbale agressie/geweld* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
pesten/treiteren van een andere leerling	43	13	3	10
pesten/treiteren van een leraar/lerares	28	4	2	9
discriminerende opmerkingen maken over iemand's huidskleur, cultuur of godsdienst	14	6	1	2
een andere leerling lastigvallen/opdringerig zijn	23	7	1	2

Tabel B5.4 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *(be)dreiging* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iets van een andere leerling afpakken door te dreigen met geweld	4	1	-	-
een wapen meenemen naar school (mes, knuppel, enzovoorts)	21	12	4	15
een andere leerling bedreigen met een wapen	2	3	1	1
iemand die op school werkt bedreigen met een wapen	3	-	-	-

Tabel B5.5 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *fysieke agressie/geweld* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een andere leerling slaan of schoppen	52	11	5	8
iemand die op school werkt slaan of schoppen	4	1	-	-
meedoen aan een vechtpartij	33	15	6	6
een andere leerling verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte (schooltas, stoelpoot, enzovoorts)	9	4	1	1
iemand die op school werkt verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte	3	-	-	-

Tabel B5.6 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *seksuele intimidatie* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
vervelende seksuele opmerkingen maken tegen een andere leerling	11	3	2	4
een andere leerling tegen zijn of haar zin aanraken of betasten (seksueel)	8	1	2	2

Tabel B5.7 Aantal keer dat ouders zich het afgelopen jaar aan *illegale handel/heling* schuldig maakten (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
verkoopen van drugs aan andere leerling(en)	1	1	1	1
verkoopen van gestolen spullen aan andere leerling(en)	3	2	-	3

Tabel B5.8 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *vernieling* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
er zijn spullen van mij vernield	45	12	6	5

Tabel B5.9 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *stelen* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
er is een fiets of bromfiets van mij gestolen	17	4	-	2
er zijn spullen of geld van mij gestolen	55	12	4	3

Tabel B5.10 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *verbale agressie/geweld* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik werd gepest/getreiterd door andere leerling(en) of door iemand die op school werkt	16	7	3	8
een andere leerling maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	21	7	4	5
iemand die op school werkt maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	22	2	-	4
een andere leerling viel mij lastig/deed opdringerig	24	6	3	4
iemand die op school werkt viel mij lastig/deed opdringerig	4	3	-	1

Tabel B5.11 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *(be)dreiging* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik moest spullen of geld geven omdat iemand mij dreigde met geweld	1	3	1	1
ik ben bedreigd met een wapen	4	3	-	1

Tabel B5.12 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *fysieke agressie/geweld* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
ik ben geslagen/geschopt	18	5	4	1
iemand heeft mij verwond met een wapen	1	1	-	-

Tabel B5.13 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *seksuele intimidatie* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
een andere leerling maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	11	2	3	5
iemand die op school werkt maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	1	2	-	1
een andere leerling raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	9	2	1	3
iemand die op school werkt raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	3	-	-	1

Tabel B5.14 Aantal keer dat leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer waren van *illegale handel/heling* (in aantallen)

	in de afgelopen 12 maanden:			
	1 tot 2 keer	3 tot 5 keer	6 tot 10 keer	meer dan 10 keer
iemand wilde aan mij drugs verkopen	8	8	4	6
iemand wilde aan mij gestolen spullen verkopen	19	11	7	6

Tabel B5.15 Mate waarin leerlingen zich onveilig voelen in de bepaalde situaties (in procenten)

	nooit	soms	regelmatig	vaak
als je alleen bent met een leraar/lerares	81	15	1	4
als je alleen door het schoolgebouw loopt	72	24	2	2
op een schoolfeest	78	18	3	2
bij activiteiten buiten school (schoolreisje, werkweek)	74	18	3	5

Tabel B5.16 Mate waarin leerlingen zich onveilig voelen op de volgende plaatsen (in procenten)

	nooit	soms	regelmatig	vaak
op weg van of naar school	77	18	2	3
in de omgeving rond de school (straat, parkeerplaats, park)	72	24	2	3
op het schoolterrein zelf (buiten)	77	18	2	4
binnen in de school maar buiten de lokalen (ingang, gangen, trappen, aula)	86	9	3	2
in de kantine	82	14	1	3
in de klaslokalen zelf	89	7	2	2
in de gymzaal/kleedruimtes	85	12	1	3
op het sportveld van of bij de school	88	8	2	2

Tabel B5.17 Schoolbinding (in procenten)

	ja, dat klopt	het klopt een beetje	nee, dat klopt niet	ik weet het niet
ik ga met plezier naar school	54	31	9	6
ik zit in een leuke klas	62	26	11	2
ik heb genoeg goede vrienden/ vriendinnen op school	71	20	7	3
ik voel me vaak eenzaam op school	11	15	73	2
ik heb vaak ruzie op school	10	18	71	1
ik vind leren leuk	51	38	9	2
ik vind de meeste leraren/leraressen aardig	60	25	12	3
de meeste leraren/leraressen zijn vriendelijk tegen de leerlingen	55	25	15	3
de meeste leraren/leraressen nemen de leerlingen serieus	49	27	13	8
de leerlingen in mijn klas gaan vriendelijk met elkaar om	46	37	13	4
de leerlingen in mijn klas helpen elkaar graag	50	31	15	5
sommige leerlingen in mijn klas worden vaak gepest	27	34	28	14
onze school heeft duidelijke school- regels over hoe je je moet gedragen op school	62	17	16	4
ik houd me meestal goed aan de schoolregels	52	36	9	3
de leraren/leraressen geven bij ons het goede voorbeeld (hoe je je moet gedragen)	49	31	15	4
als ik me goed gedraag dan krijg ik een complimentje van de leraar/lerares	31	25	36	8
als er thuis iets ergs is gebeurd dan kan ik daar makkelijk over praten op school	27	16	43	10
als mij op school iets naars overkomt dan kan ik daar makkelijk over praten op school	44	17	29	10
als er iets ergs of naars is gebeurd dan word je op school goed geholpen	29	27	24	17

Bijlage 6 Schakelklassen

Na afronding van het onderzoek naar de veiligheid op Esprit is de ontwikkelde vragenlijst ook afgenomen bij de schakelklassen, om na te kunnen gaan in hoeverre de uitkomsten afwijken van de overige leerlingen van Esprit. De resultaten hiervan zijn opgenomen in deze bijlage. In het rapport worden de resultaten alleen genoemd wanneer zij significant afwijken van de resultaten van de reguliere klassen.

In deze bijlage worden de delicten zowel per hoofdgroep als per delict besproken. Omdat de omvang van de onderzoeksgroep beperkt was, worden overwegend aantallen gegeven. Waar het percentages betreft wordt dit nadrukkelijk gemeld. De beperkte omvang van de onderzoeksgroep heeft tevens geleid tot een beperkte vergelijking met de overige leerlingen van Esprit: er is alleen gezocht naar significante verschillen met betrekking tot de hoofdgroepen (vernietiging/graffiti, stelen, verbale agressie/geweld, bedreiging, fysieke agressie/geweld, seksuele intimidatie en illegale handel/heling). Hierbij moet worden opgemerkt dat met dergelijke kleine aantallen resultaten niet snel significant zijn. Sommige resultaten kunnen daarom wel als een indicatie worden beschouwd. Vanwege de kleine aantallen bleek ook een uitsplitsing naar het aantal *keer* dat schakelklas-leerlingen dader dan wel slachtoffer waren niet zinvol.

Overigens bleek dat, in vergelijking met de overige Esprit-leerlingen, relatief veel leerlingen vragen niet hebben ingevuld. Het is mogelijk dat een deel van deze leerlingen sommige vragen niet goed begrepen.

Kenmerken steekproef

Voor dit deelonderzoek zijn de leerlingen uit drie schakelklassen van de Esprit-scholengroep benaderd. In het totaal hebben 44 leerlingen de vragenlijst ingevuld. Hiervan waren 29 leerlingen (67%) afkomstig van Berlage en 14 (33%) van NOVA. Van één respondent was de herkomst onbekend. Gezien deze kleine aantallen zijn de resultaten voor de groep als geheel gepresenteerd en niet per vestiging.

Hieronder worden enkele achtergrondgegevens van de groep respondenten weergegeven. Het betreft gegevens over respectievelijk leeftijd, geslacht en afkomst.

Tabel B6.1 Steekproef uitgesplitst naar leeftijd (in aantallen)

12 jaar	1
13 jaar	12
14 jaar	14
15 jaar	8
16 jaar	1
17 jaar	3
18 jaar	4

De meesten respondenten bevinden zich in de leeftijdscategorie 13-15 jaar (77%). Verder bestond de helft van de onderzoeksgroep uit meisjes en de helft uit jongens.

De meeste leerlingen zijn afkomstig uit Marokko (7) of Turkije (6). De afkomst van de overige leerlingen is zeer divers. Uit de volgende landen zijn 1 of 2 leerlingen afkomstig Amerika, Bosnië, China, Duitsland, Engeland, Eritrea, Filippijnen, Ghana, India, Indonesië, Iran, Joegoslavië, Somalië, Spanje, Sri Lanka, Brazilië.

Daderschap

In dit onderzoek is gevraagd hoe vaak leerlingen uit de schakelklassen zich het afgelopen jaar schuldig maakten aan één of meer vormen van normoverschrijdende gedrag op of rond school. De resultaten staan in onderstaande tabel.

Tabel B6.2 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan één of meer normoverschrijdende gedragingen (in procenten).

percentage daders	41
-------------------	----

Uit de resultaten blijkt dat ruim eenderde van de leerlingen zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan één of meer normoverschrijdende gedragingen. In vergelijking met de rest van de leerlingen van Esprit is dit (significant) minder vaak. Aan welke delicten dat waren staat in de onderstaande tabellen.

In de tabel B6.3 staat het aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig heeft gemaakt aan diverse vormen van vernieling/graffiti.

Tabel B6.3 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan vernieling/graffiti (in aantallen)

vernieling/graffiti	10 (23%)
iets vernielen in of aan het schoolgebouw	2
iets inkrassen op een deur, meubels, enzovoorts	5
met spuitbus of viltstift het schoolgebouw bekladden (muren, deuren, enzovoorts)	3
een brand of fakkie stoken in of bij de school	2
iets vernielen van een andere leerling	-
iets vernielen van iemand die op school werkt	2

In tabel B6.4 staat het aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig heeft gemaakt aan diverse vormen van diefstal.

Tabel B6.4 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan *diefstal* (in aantallen)

stelen	2 (2%)
een fiets of bromfiets stelen	-
geld/spullen stelen van een andere leerling	2
geld/spullen stelen van iemand die op school werkt	-
geld of spullen stelen die van de school zijn	1

In tabel B6.5 staat het aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig heeft gemaakt aan diverse vormen van verbale agressie/geweld.

Tabel B6.5 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig *agressie/geweld* (in aantallen)

verbale agressie/geweld	16 (36%)
pesten/treiteren van een andere leerling	12
pesten/treiteren van een leraar/lerares	6
discriminerende opmerkingen maken over iemands huidskleur, cultuur of godsdienst	3
een andere leerling lastig vallen/opdringerig zijn	2

In tabel B6.6 staat het aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig heeft gemaakt aan diverse vormen van bedreiging.

Tabel B6.6 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan *bedreiging* (in aantallen)

bedreiging	3 (7%)
iets van een andere leerling afpakken door te dreigen met geweld	1
een wapen meenemen naar school (mes, knuppel, enzovoorts)	1
een andere leerling bedreigen met een wapen	1
iemand die op school werkt bedreigen met een wapen	-

In tabel B6.7 staat het aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig heeft gemaakt aan diverse vormen van fysieke agressie/geweld.

Tabel B6.7 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan *fysieke agressie/geweld* (in aantallen)

fysieke agressie/geweld	10 (23%)
een andere leerling slaan of schoppen	9
iemand die op school werkt slaan of schoppen	1
meedoen aan een vechtpartij	3
een andere leerling verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte (schooltas, stoelpoot, enzovoorts)	-
iemand die op school werkt verwonden met een wapen of iets dat je als wapen gebruikte	-

In tabel B6.8 staat het aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig heeft gemaakt aan diverse vormen van seksuele intimidatie.

Tabel B6.8 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan *seksuele intimidatie* (in aantallen)

seksuele intimidatie	1 (2%)
vervelende seksuele opmerkingen maken tegen een andere leerling	1
een andere leerling tegen zijn of haar zin aanraken of betasten (seksueel)	-

In tabel B6.9 staat het aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig heeft gemaakt aan diverse vormen van illegale handel.

Tabel B6.9 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan *illegale handel/heling* (in aantallen en procenten)

illegale handel/heling	-
verkopen van drugs aan andere leerling(en)	-
verkopen van gestolen spullen aan andere leerling(en)	-

De top drie van delicten waar de schakelklas-leerlingen zich het meest aan schuldig maken zijn:

- pesten/treiteren andere leerlingen (12)
- een andere leerling slaan of schoppen (9)
- pesten/treiteren van een leraar/lerares (6)

Voor deze hoofdgroepen is nagegaan of leerlingen uit schakelklassen zich hier vaker of juist minder vaak aan schuldig maken dan andere Esprit-leerlingen. In onderstaande tabel staat per hoofdgroep hoeveel leerlingen uit de schakelklassen en hoeveel van de overige leerlingen van Esprit zich aan dit type delict schuldig hebben gemaakt.

Tabel B6.10 Aantal leerlingen dat zich het afgelopen jaar schuldig maakte aan normoverschrijdend gedrag (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Schakel- klassen	Totaal
vernieling/graffiti	36	43	50	36	23	40
stelen	7	12	9	13	2	11
verbale agressie/ geweld	45	48	51	37	36	43
bedreiging	16	22	15	23	7	20
fysiek agressie/ geweld	30	42	34	41	23	38
seksuele intimidatie	13	14	12	12	2	13
illegale handel/ heling	3	5	4	3	-	4

Uit de resultaten blijkt dat geen van de verschillen significant zijn. Dat wil zeggen dat leerlingen uit schakelklassen zich niet significant minder vaak aan normoverschrijdend gedrag schuldig maken dan de andere leerlingen van Esprit.

Slachtofferschap

In dit onderzoek is leerlingen ook gevraagd hoe vaak ze op en rond de school slachtoffer zijn geweest van normoverschrijdend gedrag, door andere leerlingen of door personeelsleden van de school. De resultaten van het afgelopen jaar staan in onderstaande tabel.

Tabel B6.11 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van één of meer delicten (in procenten)

percentage slachtoffers	54
-------------------------	----

Uit de resultaten blijkt dat bijna de helft van alle leerlingen het afgelopen jaar slachtoffer was van één of meer delicten. Van welke delicten dat waren staat in de onderstaande tabellen.

In tabel B6.12 staat het aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van vernieling.

Tabel B6.12 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van vernieling/graffiti (in aantallen)

vernieling/graffiti	9 (21%)
er zijn spullen van mij vernield	9

In tabel B6.13 staat het aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van vormen van diefstal.

Tabel B6.13 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van *diefstal* (in aantallen)

stelen	12 (27%)
er is een fiets of bromfiets van mij gestolen	4
er zijn spullen of geld van mij gestolen	10

In tabel B6.14 staat het aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van diverse vormen van verbale agressie/geweld.

Tabel B6.14 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van *verbale agressie/geweld* (in aantallen)

verbale agressie/geweld	15 (34%)
ik werd gepest/getreiterd door andere leerling(en) of iemand die op school werkt	12
een andere leerling maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	7
iemand die op school werkt maakte discriminerende opmerkingen tegen mij (over mijn huidskleur, cultuur of godsdienst)	2
een andere leerling viel mij lastig/deed opdringerig	2
iemand die op school werkt viel mij lastig/deed opdringerig	1

In tabel B6.15 staat het aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van vormen van bedreiging.

Tabel B6.15 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van *bedreiging* (in aantallen)

(be)dreiging	3 (7%)
ik moest spullen of geld geven omdat iemand mij dreigde met geweld	1
ik ben bedreigd met een wapen	2

In tabel B6.16 staat het aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van vormen van fysieke agressie/geweld.

Tabel B6.16 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van *fysieke agressie/geweld* (in aantallen)

fysieke agressie/geweld	2 (5%)
ik ben geslagen of geschopt	2
iemand heeft mij verwond met een wapen	-

In de onderstaande tabel staat het aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van diverse vormen van seksuele intimidatie.

Tabel B6.17 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van *seksuele intimidatie* (in aantallen)

seksuele intimidatie	6 (14%)
een andere leerling maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	3
iemand die op school werkt maakte vervelende seksuele opmerkingen tegen mij	2
een andere leerling raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	4
iemand die op school werkt raakte me aan/betastte me tegen mijn zin (seksueel)	-

In de onderstaande tabel staat het aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van diverse vormen van illegale handel/heling.

Tabel B6.18 Aantal leerlingen dat het afgelopen jaar slachtoffer was van *illegale handel* (in aantallen)

illegale handel	2 (5%)
iemand wilde aan mij drugs verkopen	-
iemand wilde aan mij gestolen spullen verkopen	2

De top drie van delicten waar schakelklasleerlingen het meest slachtoffer van worden luidt:

- gepest/getreiterd door medeleerlingen (12);
- spullen/geld gestolen (10);
- spullen vernield (9).

Voor de hoofdgroepen is nagegaan of leerlingen uit schakelklassen hiervan vaker of juist minder vaak slachtoffer worden dan andere Esprit-leerlingen. In de onderstaande tabel staat per hoofdgroep hoeveel leerlingen van de schakelklassen en hoeveel van de overige Esprit-leerlingen van dit type delict slachtoffer is geweest.

Tabel B6.19 Aantal leerlingen dat slachtoffer is geweest van normoverschrijdend gedrag (in procenten)

	Berlage	Marcanti	Mondriaan	NOVA	Schakel- klassen	totaal
vernieling	14	23	16	29	21	22
stelen	25	35	26	34	27	31
verbale agressie/geweld	33	29	30	36	34	33
bedreiging	2	5	4	5	7	4
fysiek agressie/geweld	6	14	9	13	5	11
seksuele intimidatie	8	6	11	13	14	10
illegale handel/heling	10	13	17	22	5	17

Uit de resultaten blijkt dat ook op geen van de gebieden van slachtoffer-schap leerlingen van de schakelklassen significant vaker of minder vaak het slachtoffer worden dan andere leerlingen.

Melding en opvang

Daders

Ongeveer eenderde van de geënquêteerde leerlingen (34%, $n = 15$) heeft in de vragenlijst aangegeven wat de ergste daad is die ze het afgelopen jaar hebben gepleegd. Voor deze groep is een aantal gegevens rond de ontdekking van de daad en de consequenties voor de dader onderzocht. Als eerste is gevraagd wie van het delict op de hoogte was. De resultaten staan in de onderstaande tabel.

Tabel B6.20 Wie was op de hoogte van het delict (in aantallen)

niemand	2
medeleerlingen	8
iemand van school	3

Van de daders die bij de school bekend waren, is nagegaan hoe de school hierop gereageerd heeft. De resultaten staan in tabel B6.21. Omdat de school meerdere reacties kan hebben op een delict, konden de leerlingen meerdere antwoorden aankruisen. Er staan dus meer antwoorden dan het aantal daders in de tabel.

Tabel B6.21 Wat heeft de school eraan gedaan (in aantallen)

school deed niets	3
gesprek met iemand van school (directeur, leraar, vertrouwenspersoon)	1
gesprek met de klas	1
straf geven	-
schade vergoeden	2
schorsing	-
gesprek met ouders	-
anders	-

Slachtoffers

Ongeveer eenderde van de geënquêteerde leerlingen (39%, $n = 17$) heeft in de vragenlijst aangegeven wat de ergste ervaring als slachtoffer is, die ze het afgelopen jaar hebben meegemaakt. Voor deze groep is een aantal gegevens rond de melding van hun ervaring en de opvang van de slachtoffers onderzocht. De resultaten staan in deze paragraaf. Als eerste is gevraagd wie zij hierover in vertrouwen hebben genomen. De resultaten staan in de onderstaande tabel.

Tabel B6.22 Aan wie is de slachtoffer-ervaring verteld (in aantallen)

medeleerlingen	4
leraar/lerares	2
directeur	5
vertrouwenspersoon	2
mentor	4
leerlingbegeleider/counselor	-
conciërge	6
anders	6

In het totaal gaven 5 leerlingen aan dat de school actie heeft ondernomen.
In de onderstaande tabel staat aangegeven welke acties dat waren.

Tabel B6.23 Welke acties de school ondernomen heeft (in aantallen)

dader kreeg straf	-
gesprek met dader en slachtoffer	3
gesprek met slachtoffer alleen	1
gesprek met ouders slachtoffer	-
slachtoffer kreeg schadevergoeding	-
anders	1

Aan de slachtoffers waarbij de school actie heeft ondernomen is gevraagd hoe tevreden zij hierover waren. Uit de resultaten bleek dat 4 leerlingen tevreden waren, 1 leerling enigszins tevreden was en geen enkele leerling ontevreden.

Van de slachtoffers (7) die aangaven dat zij niemand hebben verteld over de nare ervaring die hen is overkomen is gevraagd waarom zij niemand in vertrouwen namen. De antwoorden staan in onderstaande tabel.

Tabel B6.24 Waarom slachtofferschap niet verteld (in aantallen)

het was niet zo belangrijk	2
ik durfde het niet te vertellen	-
ik was bang dat ze het aan mijn ouders zouden vertellen	-
ik was bang dat ze me niet zouden geloven	1
ik schaamde me	-
ik had zelf ook schuld	1
ik wist niet aan wie ik het moest vertellen	-
anders	1

Schoolbinding

De schoolbinding heeft een relatie met de mate waarin normoverschrijdend gedrag kan plaats vinden. In de vragenlijst is aan de leerlingen gevraagd of een aantal uitspraken naar hun mening van toepassing zijn op henzelf of op de school. De antwoorden geven in hun onderlinge samenhang een beeld van de schoolbinding.

Tabel B6.25 Schoolbinding (in aantallen)

	ja, dat klopt	het klopt een beetje	nee, dat klopt niet	ik weet het niet
<i>algemeen welbevinden op school</i>				
ik ga met plezier naar school	28	7	5	2
ik zit in een leuke klas	26	13	3	1
ik heb genoeg goede vrienden/vriendinnen op school	34	6	2	1
ik voel me vaak eenzaam op school	8	6	25	3
ik heb vaak ruzie op school	3	11	26	-
ik vind leren leuk	25	11	3	2
<i>lera(a)r(ess)en</i>				
ik vind de meeste leraren/leraressen aardig	30	8	3	1
de meeste leraren/leraressen zijn vriendelijk tegen de leerlingen	29	10	2	2
de meeste leraren/leraressen nemen de leerlingen serieus	19	17	3	4
de leraren/leraressen geven bij ons het goede voorbeeld (hoe je je moet gedragen)	26	8	5	4
als ik me goed gedraag dan krijg ik een complimentje van de leraar/lerares	16	14	10	3
<i>klas</i>				
de leerlingen in mijn klas gaan vriendelijk met elkaar om	20	17	4	2
de leerlingen in mijn klas helpen elkaar graag	24	15	3	1
sommige leerlingen in mijn klas worden vaak gepest	12	16	9	4
<i>regels op school</i>				
onze school heeft duidelijke schoolregels over hoe je je moet gedragen op school	24	9	2	7
ik houd me meestal goed aan de school-regels	27	13	3	1
<i>opvang</i>				
als er thuis iets ergs is gebeurd dan kan ik daar makkelijk over praten op school	12	7	15	9
als mij op school iets naars overkomt dan kan ik daar makkelijk over praten op school	19	8	8	8
als er iets ergs of naars is gebeurd dan word je op school goed geholpen	16	13	39	9

De meeste schakelklas-leerlingen lijken zich tamelijk goed te voelen op school. In vergelijking met de overige Esprit-leerlingen gaan leerlingen van de schakelklassen met meer plezier naar school en vinden zij leren leuker. Aan de andere kant geven zij ook aan zich vaker eenzaam te voelen en vaker ruzie hebben dan de overige leerlingen van Esprit. Bovendien vinden zij vaker dat leraren/leraressen het goede voorbeeld (hoe je je moet gedragen) geven.

Veiligheid

In dit onderzoek is leerlingen gevraagd of ze zich wel eens onveilig voelen in een aantal situaties of op een aantal plekken in of rond school. De resultaten staan in onderstaande tabellen.

Tabel B6.26 Mate waarin leerlingen zich onveilig voelen in de bepaalde situaties (in aantallen)

	nooit	soms	regelmatig	vaak
als je alleen bent met een leraar/lerares	34	9	-	-
als je alleen door het schoolgebouw loopt	29	13	1	-
op een schoolfeest	37	5	1	-
bij activiteiten buiten school (schoolreisje, werkweek)	31	10	1	-

Tabel B6.27 Mate waarin leerlingen zich onveilig voelen op de volgende plaatsen (in aantallen)

	nooit	soms	regelmatig	vaak
op weg van of naar school	25	13	1	3
in de omgeving rond de school (straat, parkeerplaats, park)	32	7	1	2
op het schoolterrein zelf (buiten)	32	8	1	-
binnen in de school maar buiten de lokalen (ingang, gangen, trappen, aula)	34	4	-	2
in de kantine	35	3	2	2
in de klaslokalen zelf	34	4	-	1
in de gymzaal/kleedruimtes	31	8	1	1
op het sportveld van of bij de school	34	5	1	1

In dit onderzoek is ook onderzocht of leerlingen uit de schakelklassen zich wel eens onveilig voelen in een aantal situaties of op een aantal plekken in en rond school. De resultaten zijn vergeleken met de overige Esprit-leerlingen. Uit de resultaten blijkt dat er nauwelijks verschillen in veiligheidsgevoelens optreden. Schakelklasleerlingen voelen zich alleen minder vaak veilig op weg naar school en in de kantine. Ruim eenderde (40%) van de schakelklasleerlingen voelt zich soms tot vaker onveilig op weg naar of van school versus 22% van de overige leerlingen van Esprit. Ongeveer eenzesde (17%) van de schakelklasleerlingen voelt zich soms tot vaker onveilig in de kantine versus 10% van de overige leerlingen van Esprit.

Aanpak

Als laatste is de leerlingen gevraagd naar hun oordeel over de (on)veiligheid op school. In de resultaten gaven 16 leerlingen aan de veiligheid op school een probleem te vinden, 15 leerlingen dat zij de veiligheid geen probleem vinden en 12 leerlingen hebben de vraag niet ingevuld. Toch hebben in de daaropvolgende vraag 23 leerlingen aangegeven welke zaken prioriteit verdienen in de aanpak van problemen. Deze prioriteiten staan in de onderstaande tabel.

Tabel B6.28 Normoverschrijdend gedrag waaraan volgens de leerlingen vooral iets gedaan zou moeten worden, uitgesplitst naar vestiging (in aantallen)

vernielingen in of aan het schoolgebouw	4
krassen in deuren en meubels	10
bekladden van het gebouw	1
het stelen van geld of spullen	15
discriminerende opmerkingen over huidskleur, cultuur of godsdienst	8
vervelende seksuele opmerkingen	2
het pesten/treiteren van leerlingen door andere leerlingen	8
het pesten/treiteren van leerlingen door leraren/leraressen	2
het pesten/treiteren van leraren/leraressen (door leerlingen)	-
vechtpartijen tussen leerlingen	6
dat leerlingen wapens mee naar school nemen	5
dat leerlingen bedreigd worden	1
dat leerlingen lastig gevallen worden	3
dat leerlingen tegen hun zin aangeraakt of betast worden (seksueel)	2
dat er op of bij school drugs worden verkocht	5
dat er op of bij school gestolen spullen worden verkocht	4
anders	1

De top drie van zaken waarvan leerlingen vinden dat er nodig iets aan moet worden gedaan luidt als volgt:

- stelen van geld/spullen (15);
- krassen in deuren en meubels (10);
- discriminerende opmerkingen over huidskleur, cultuur of godsdienst (8);
- het pesten/treiteren van leerlingen door andere leerlingen (8).

De volgorde van de prioriteiten in de aanpak van de veiligheid, welke volgens de leerlingen uit de schakelklassen het eerst moeten worden aangepakt, wijkt nauwelijks af van de prioriteiten van de overige Esprit-leerlingen. Alleen vinden leerlingen uit de schakelklassen vaker dat er iets moet worden gedaan aan het inkrassen van deuren en meubels.